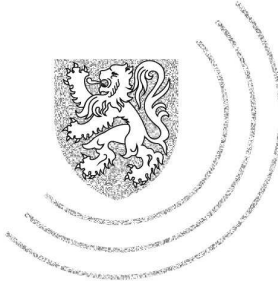

V L A A M S   P A R L E M E N T

stuk **214** (2009-2010) – Nr. 1
ingediend op 27 oktober 2009 (2009-2010)

Beleidsnota

Sociale Economie

2009-2014

ingediend door mevrouw Freya Van den Bossche,
Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie

verzendcode: REG

Een beleidsnota geeft de grote strategische keuzen en opties van het beleid voor de duur van de regeerperiode weer. De nota is de weergave van de visie van de functioneel bevoegde minister en vormt de basis van een debat in het Vlaams Parlement. In voorkomend geval zullen de uitvoeringsmaatregelen, daar waar nodig, ter goedkeuring aan de Vlaamse Regering of het Vlaams Parlement worden voorgelegd.

BELEIDSNOTA

SOCIALE ECONOMIE

2009-2014

Freya Van den Bossche
Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden
en Sociale Economie

Inhoudstafel

Inhoudstafel	3
Lijst met afkortingen	5
1. <i>INLEIDING: Op weg naar een socialere economie in Vlaanderen</i>	7
2. <i>Omgevingsanalyse</i>	9
2.1. Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt	9
2.2. Overzicht van de werkvormen in de sociale economie.....	10
2.2.1. De Sociale Werkplaatsen	11
2.2.2. De Beschutte Werkplaatsen	12
2.2.3. De Invoegbedrijven	14
2.2.4. De Lokale Diensteneconomie	16
2.2.5. De andere programma's.....	16
2.3. De uitstroom naar Werk.....	17
2.4. De omvang van de potentiële doelgroep van SE-programma's	18
2.5. Potentiële doelgroepen volgens de criteria van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening inzake Staatsteun voor kwetsbare en gehandicapte werknemers (EG) Nr 800/2008.....	20
3. <i>MANAGEMENTSAMENVATTING</i>	21
4. <i>STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN</i>	24
4.1. SD 1: Meer werk op maat van mensen	24
4.1.1. Maatwerken	24
4.1.2. Belangrijke randvoorwaarden voor het realiseren van de pijler maatwerken.....	27
4.2. SD 2: Minder maatschappelijke noden door meer maatschappelijke diensten te koppelen aan de inschakeling van kansengroepen.....	28
4.3. SD 3: Nieuwe duurzame jobs creëren door doorstroom te realiseren	31
4.4. SD 4: Door ondersteuning de sociale(re) economie alle kansen bieden.....	33
4.4.1. Uitbouw van een gericht en complementair ondersteuningsaanbod.....	33
4.4.2. Een nieuw elan voor het imago van de sociale economie	33
4.4.3. Ruimte maken voor nieuwe ideeën in de sociale economie	34
4.4.4. Inzetten op expertiseontwikkeling en -overdracht	34
4.5. SD 5: Kwaliteit voorop stellen	35
4.5.1. Aansturen op een strategische managementvisie en –aanpak.....	35
4.5.2. Een kwaliteitskader ontwikkelen voor alle organisaties die ondersteund worden binnen het domein Werk en Sociale Economie	36
4.6. SD 6: Maximale maatschappelijke meerwaarden realiseren	36
4.6.1. Sociaal innoveren door sociaal inspireren.....	36
4.6.2. Pionieren in maatschappelijk verantwoord ondernemerschap	39
4.6.3. Van voorbeeld- naar voorloperfunctie: zelf pionieren	40
5. <i>Streven naar sterke partnerschappen</i>	42
5.1. Middenveld	42
5.2. Sociale partners.....	42
5.3. Overheid.....	43
5.3.1. De Vlaamse overheid.....	43
5.3.2. Europa	45
5.3.3. De Federale overheid	45
5.3.4. Lokale overheden	45
5.4. Noord Zuid.....	46
Bijlage 1: REGELGEVINGSAGENDA	47
Bijlage 2: Analyse van de instroom in de werkloosheid vanuit werk en de uitstroom naar werk	51
Bijlage 3: Steunpunt Werk en Sociale Economie – onderzoekslijn Sociale Economie	52

Lijst met afkortingen

AC	Activiteitencoöperatie
BO	Beroepsopleiding
BW	Beschutte Werkplaatsen
DAEB	Dienst van algemeen economisch belang
DKC	Digitaal Kenniscentrum Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
EG	Europese Gemeenschap
ESF	Europees Sociaal Fonds
EU	Europese Unie
EVC	Elders Verworven Competenties
EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie
Gesco	Gesubsidieerde Contractuelen
HIVA	Hoger Instituut Voor de Arbeid
HSO	Hoger Secundair Onderwijs
BSO	Beroeps Secundair Onderwijs
ICT	Informatie- en CommunicatieTechnologie
IWSE	Inspectie Werk en Sociale Economie
KMO	Kleine en Middelgrote Ondernemingen
LDE	Lokale DienstenEconomie
MINA-jobs	Milieu- en Natuurjobs
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
NEC	Normaal Economisch Circuit
NWWZ	Niet Werkende Werkzoekende
OCMW	Openbare Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
PmH	Personen met een handicap
POP	Persoonlijk OntwikkelingsPlan
RESOC	Regionaal Sociaal-Economisch Overleg Comité
Riziv	Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering
SINE	Sociale INschakelings Economie
SUEM	Supported Employment
SW	Sociale Werkplaatsen
UA	Universiteit Antwerpen
VAIS	Vlaanderen Internationaal
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling
VESOC	Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité
VIPA	Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden
VIONA	Vlaams Interuniversitair Onderzoeksprogramma Arbeidsmarktrapportering
VSAWSE	Vlaams Subsidieagentschap voor Werk en Sociale Economie
VTE	Voltijds Equivalenten
VVSG	De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
Steunpunt WAV	Steunpunt Werkgelegenheid, Arbeid, Vorming
WSE	Werk en Sociale Economie

1. INLEIDING: Op weg naar een socialere economie in Vlaanderen

Wie werkt, heeft een inkomen en krijgt de kans om zelf zijn toekomst vorm te geven. Werk opent ook iemands wereld en zorgt voor sociale contacten. Wie werkt, krijgt respect en zelfvertrouwen.

Iedereen zou dan ook evenveel kans moeten hebben op een duurzame job. Los van scholing, achtergrond, fysieke of psychische mogelijkheden. Ondanks de inspanningen van de voorbije jaren, is voor sommige mensen de afstand naar de arbeidsmarkt nog te groot. Ook al zijn ze 100 procent gemotiveerd.

Sociale economie biedt die mensen wel een kans op volwaardig werk. Via allerlei instrumenten krijgen ze werk op maat en in functie van hun mogelijkheden. Toch kan er nog een versnelling hoger geschakeld worden en gebouwd worden aan een socialere economie dat duurzame tewerkstellings- en inschakelingskansen op ieders maat biedt. Die ambitie wordt ondersteund door het Pact 2020 dat een werkzaamheidsgraad van 70 procent vooropstelt.

De komende jaren zal geïnvesteerd worden in extra duurzame jobs, in de versterking van werkzekerheid voor kwetsbare mensen. Maar evenzeer in innovatie en de kansen die sociale economie biedt, maar vandaag nog onvoldoende benut zijn. Het welslagen ervan berust op een gedeelde verantwoordelijkheid. Van de overheid, maar ook van de bedrijven vergt het inspanningen om voorbij de tekortkomingen van sommige werknemers te kijken en hun meerwaarde te zien.

Die inspanning loont. Investeren in sociale economie is zorgen voor een perspectief op lang termijn. Niet alleen voor de groep van mensen die werk nodig hebben, maar het is ook investeren in de samenleving. Het is een hefboom voor anders ondernemen.

Er zal werk gemaakt worden van meer duurzame jobs voor kansengroepen in de komende jaren. Het groeipad voor de sociale economie, zoals bepaald in het Vlaams Regeerakkoord, geeft het ritme aan. Maximale aandacht gaat naar de meest kwetsbare werkzoekenden. Dit groeipad wordt uitgewerkt binnen een vereenvoudigd kader met twee pijlers: een pijler maatwerken voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en een pijler lokale diensteneconomie. Hierbij wordt maximaal rekening gehouden met de noden van de doelgroep, de ondernemer en de maatschappij. Een optimale afstemming op de hervormingsplannen van de minister van Werk is hierbij een noodzaak, net zoals overeenstemming vereist is met de federale ontwikkelingen op het vlak van doelgroepenbeleid en met de Europese regelgeving.

Een socialere economie biedt ook ruimte voor ondernemerschap en innovatie. Organisaties en ondernemingen in de sociale economie spelen vandaag al een pioniersrol als het gaat om inspelen op reële noden in de samenleving en/of maatschappelijk verantwoord ondernemen. Dat enthousiasme en die opbouw van ervaring en expertise bieden tal van kansen voor een toekomstgericht Vlaanderen. Het komt er dan ook op aan om ondernemingen en organisaties ruimte te geven om te groeien in de richting die zij het meest passend vinden bij hun doelstellingen. Voor andere ondernemingen biedt het delen van de bestaande expertise en ervaring de hefboom om in te spelen op kansen in de samenleving, op de arbeidsmarkt en in de economie. Bij de uitwerking van de nieuwe regelgeving zal er dan ook de nodige alertheid aan de dag worden gelegd voor mogelijke juridische hindernissen en zoveel mogelijk worden weggenomen.

Het principeakkoord voorziet de combinatie van verschillende doelgroepen binnen één organisatiemodel, zonder in te boeten op de kwaliteit van een ondersteuning op maat. Ter voorbereiding van de hervorming van de regelgevingen wordt onderzocht welke groepen vandaag in de kou blijven staan in het huidige arbeidsmarktbeleid. Ook voor die mensen moet een alternatief mogelijk zijn binnen één van de twee toekomstige pijlers. De uitdaging is duidelijk: maximaal inzetten op jobs op maat van kansengroepen.

Daarnaast moet het mogelijk zijn om meer mensen een kans te geven om een job te krijgen en te houden in een regulier bedrijf. Via gerichte initiatieven wordt doorstroom naar reguliere bedrijven gestimuleerd en ondersteund. Partnerschappen aangaan over de grenzen van sectoren is daartoe een prima instrument. Andere organisaties/ondernemingen krijgen de kans om in het verhaal van sociaal ondernemerschap te stappen middels een meer laagdrempelige instapmodule maatwerken. Dit moet resulteren in een nieuw beleidskader begeleiding op de werkvloer, waarin het rugzakprincipe centraal staat.

Maar sociale economie is meer dan inschakeling. Sociale economie is ook maatschappelijk verantwoord ondernemen met een duidelijke missie. Naast haar economisch en maatschappelijk belang bezit sociale economie de kracht en de mogelijkheden om vernieuwende antwoorden te geven op nieuwe sociale noden. Zo is de lokale diensteneconomie goed geplaatst om in te spelen op bestaande lokale noden, zoals de vergrijzing en de nood aan kinderopvang, maar ook om vooruit te lopen op nieuwe noden. Sociale economie kijkt dan ook verder dan vandaag, ook op het vlak van ondernemen zelf door het effect ervan te toetsen op mens, milieu en maatschappij. Dat is een fragiele evenwichtsoefening, waarbij de Vlaamse Overheid een krachtig signaal kan geven door een voortrekkersrol op zich nemen.

2. Omgevingsanalyse

2.1. Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt

Aan een relatief lange periode van sterke economische groei is een eind gekomen. Sinds 2003 zijn er in het Vlaams Gewest meer dan 100.000 jobs bijgekomen. Dat surplus verdwijnt echter in snel tempo, gezien intussen tienduizenden werkzoekenden erbij zijn gekomen. Tijdens de periode van groei nam de werkzaamheid bij vrouwen en ouderen het sterkst toe. Ook allochtonen en arbeidsgehandicapten vonden vlotter werk. Laaggeschoolden daarentegen hebben niet kunnen profiteren van die bloeiperiode.

Tabel 1 : Evolutie werkzaamheidsgraden, Vlaams Gewest (2003-2008)

	2003	2007	2008	Evolutie '07-'08	Evolutie '03-'08
Vlaams Gewest	62,9	66,1	66,5	+0,4	+3,6
België	59,6	62,0	62,4	+0,4	+2,8
EU-27	62,7	65,4	65,9	+0,5	+3,2
Vlaams Gewest					
Naar leeftijd					
15-24 jaar	62,6	61,5	61,7	+0,2	-0,9
25-49 jaar	63,2	66,8	67,9	+1,1	+4,7
50-64 jaar	62,1	64,3	64,1	-0,2	+7,0
55-64 jaar	66,5	64,2	64,3	+0,1	+7,8
Naar opleidingsniveau¹					
Laaggeschoold	64,4	64,5	62,9	-1,6	-1,7
Middengespoold	68,3	70,2	71,4	+1,2	+3,1
Hooggeschoold	63,8	65,9	65,0	-0,9	+1,2
Naar geslacht					
Man	60,7	62,3	62,0	-0,3	+1,3
Vrouw	65,0	69,8	70,8	+1,0	+5,8
Arbeidsgehandicapten	67,4 (*)	62,2	n.b.	n.b.	n.b.
Allochtonen (niet-EU-bevolking)	65,5	62,0	63,8	+1,8	+8,3

Bron: FOD Economie – ADSEI – EAK (bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

(*) in het jaar 2002

Midden 2008 was de werkloosheid tot op een historisch laag niveau gezakt. De meeste werkzoekenden (80%) behoorden tot een van de vijf kansengroepen (tabel 2). Een jaar later is de werkzoekendenpopulatie met bijna een vierde toegenomen. Deze populatie bestaat niet enkel uit mensen die noodgedwongen het arbeidsproces verlaten, maar ook uit jonge mensen die de eerste stap zetten naar de arbeidsmarkt. Bijgevolg is er een erg grote stijging van jongeren die werk zoeken. Bovendien is een groot deel van die jongeren allochtoon, laaggeschoold en/of arbeidsgehandicapt. Bij deze groep komen nog andere werkzoekenden uit de kansengroepen. Hierdoor blijft het aandeel van die kansengroepen zeer hoog (77,9%). Van de 37.000 additionele werkzoekenden in de beschouwde periode zijn er 25.000 die tot minstens één kansengroep behoren.

¹ Laaggeschoold: (1) maximaal tweede graad van het secundair onderwijs, (2) middengespoold: derde of vierde graad van het secundair onderwijs, en (3) hooggeschoold: minimaal hoger onderwijs.

Tabel 2 : Kansengroepen onder de werkzoekenden (NWWZ : juni 2008- juni 2009)

	Juni 2008		Juni 2009		Groei	
	aantal	%	Aantal	%	aantal	%
Laaggeschoold	84 535	53.5	101 764	52.1	17 229	20.4
Langd. wkl (> 1 jaar)	69 160	43.7	76 487	39.1	7 327	10.6
Langd. wkl (>2 jaar)	47 912	30.3	46 462	23.8	-1 450	-3.1
Langd wkl (>5 jaar)	16 997	10.7	18 330	9.4	1 333	7.8
Vijftigplus	44 405	28.1	48 917	25.0	4 512	10.2
Alllochtoon	32 871	20.8	42 759	21.9	9 888	30.1
Arbeidsgehandicapt	27 747	17.5	30 798	15.8	3 051	11.0
Eén van de 5 kansengroepen (*)	126 953	80.3	152 165	77.9	25 212	19.9
Geen kansengroep	31 161	19.7	43 144	22.1	11 983	38.5
Jongeren (<25j.)	29 528	18.7	40 096	20.5	10 568	35.8
Totaal	158 114	100	195 309	100	37 195	23.5

Bron : VDAB

(*) Als we geen rekening houden met de duur van de werkloosheid en de aantallen berekenen die tot minstens één van de andere vier kansengroepen behoren, dan zien we een stijging met 24 404 werkzoekenden (van 118 071 naar 142 475 = + 20.7%).

Een analyse van de instroom in de werkloosheid vanuit werk en de uitstroom naar werk (zie bijlage 3) toont aan, voor de eerste helft van 2009, dat de instroom in de werkloosheid vanuit werk wel afneemt, maar dat de uitstroom naar werk maar traag op gang komt.

Op die manier wordt het 'surplus' van werkzoekenden uit kansengroepen (+ 25 000 tussen juni 2008 en juni 2009) uiteraard niet weggewerkt.

Bij de saldo's van de stromen van en naar werk voegen zich nog kortgeschoolden, allochtonen en arbeidsgehandicaptten onder de schoolverlaters die instromen in de werkloosheid en die ook te lijden hebben onder de zwakke uitstroom naar werk. Ondanks de positieve saldo's is een verdere toename van het aantal niet-werkende-werkzoekenden in kansengroepen mogelijk. De uitdaging is meteen duidelijk: vermijden dat ze niet in structurele uitkerings-afhankelijkheid terecht komen.

2.2. Overzicht van de werkvormen in de sociale economie

Tabel 3 : Bereik, in- en uitstroom, groei en rotatie in de programma's (doelgroepwerknemers)

	31-12-2007	In	uit	31-12-2008	groei		Rotatie
	N	N	N	N	N	%	%
Sociale Werkplaatsen	3 120	980	587	3 513	393	13%	19%
Beschutte Werkplaatsen*	14 083	1 073	1 230	13 926	-157	-1%	8%
Maatwerk	17 203	2 053	1 817	17 439	236	1,4%	11%
Dienstencheque	1 083	648	301	1 430	347	32%	28%
Commerciële	860	331	429	762	-98	-11%	50%
Invoegbedrijven	1 943	979	730	2 192	249	13%	38%
Lokale Diensten Economie	253	714	194	773	520	305%	Nb
Arbeidszorg	864	422	247	1 039	175	20%	29%

Bron : VSAWSE, Bewerking Departement WSE.

* Het betreft enkel door het VSAWSE gesubsidieerde personen met een handicap in de productie en met arbeidsprestaties in het eerste kwartaal van respectievelijk 2008 en 2009.

In 2008 was er een kleine negatieve groei in de Beschutte Werkplaatsen (-1%) en een in relatieve termen grotere negatieve groei in de Commerciële Invoeg (-11%).

De Lokale Diensten Economie kent de grootste groei, zowel absoluut als relatief. Dit is het gevolg van de overgang naar een structurele regelgeving, waarbij een aantal experimentele programma's in het kader van buurt-en nabijheidsdiensten werden toegevoegd aan de projecten van de Collectieve Invoeg, die op zich stabiel bleven.

Bij de andere programma's de grootste groei in absolute cijfers te vinden in de Sociale Werkplaatsen (+393), gevolgd door de Dienstenchequebedrijven (+347) en de Arbeidszorg (+175). Onder deze programma's is de relatieve groei het grootst in de Dienstenchequebedrijven (+32%)

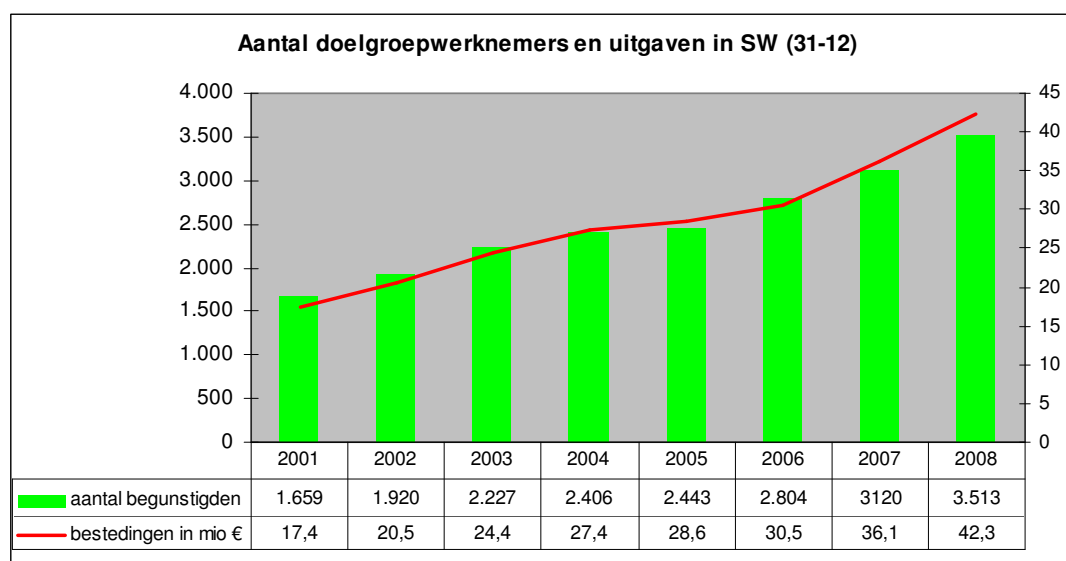
De rotatie (het aandeel van de bij het begin van het jaar bestaande plaatsen waarop iemand wordt vervangen) is uiteraard groot in programma's met een beperkte looptijd van de subsidiëring, namelijk de Commerciële Invoeg (50%) en de Dienstenchequebedrijven (28%). Er is echter ook veel rotatie in de Arbeidszorg (29%) en in de Sociale Werkplaatsen (19%).

Hierna volgt een overzicht van de verschillende programma's, met aandacht voor de lange termijn ontwikkelingen in de bezetting. Bij een aantal programm's zal ook nader ingegaan worden op de bestedingen, de deelname van kansengroepen aan de programma's en de uitstroom uit de werkloosheid en naar werk.

2.2.1. De Sociale Werkplaatsen

Op langere termijn stijgt zowel het aantal doelgroepwerknemers als de bestedingen.

Grafiek 1

Bron : VSAWSE, bewerking Departement WSE.

Wat de diversiteit betreft, kan vastgesteld worden:

- **Arbeidsgehandicapten:** eind 2007 én eind 2008 bedraagt het aandeel arbeidsgehandicapten onder de doelgroepmedewerkers 24%. Dit is drie keer zoveel als het aantal arbeidsgehandicapten onder alle werkenden (EAK2007 : 8%).
- **Ouderen:** het percentage ouderen (50+) daalt in 2008 van 30,5% naar 29% maar dit is toch nog meer dan het aandeel ouderen in de hele werkende bevolking (EAK2008 : 22%).

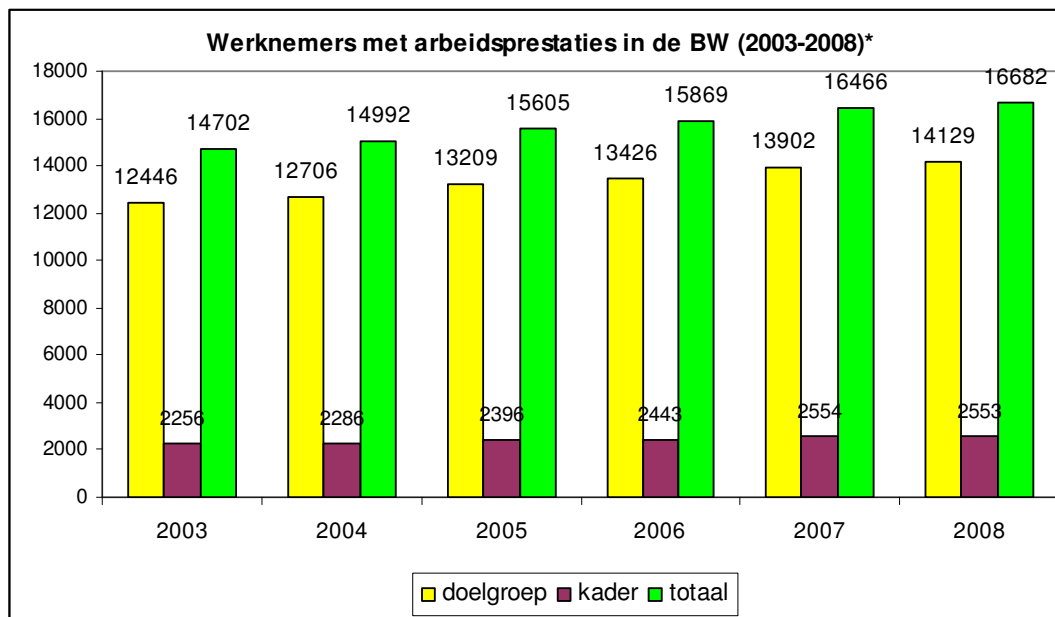
- **Vrouwen:** het percentage vrouwen daalt in 2008 van 42% naar 40,7%, hetgeen het percentage vrouwen in de hele werkende bevolking toch nog dicht benadert (EAK2008 : 45%).
- **Allochtonen:** het percentage allochtonen stijgt van 16% eind 2007 naar 18% eind 2008. Dit is veel hoger dan het aandeel werknemers van vreemde nationaliteit onder alle werkenden (EAK2008 : 4,9%)

Wat de andere kenmerken van kansengroep betreft, is het zo dat de toegangsvoorwaarden tot de sociale werkplaatsen bepalen dat het altijd om zeer langdurig werkzoekenden en kortgeschoolden moet gaan.

2.2.2. De Beschutte Werkplaatsen

In de volgende grafiek zijn enkel die werknemers opgenomen waarvoor het VSAWSE subsidies heeft toegekend (jaarcijfers voor doelgroepwerknemers en kaderleden). Het hoogste kwartaalcijfer werd bereikt in het derde kwartaal van 2008 (16 775), daarna gaat het in dalende lijn : vierde kwartaal 2008 (16 609) en eerste kwartaal 2009 (16 465). Aan de jarenlange stijging is dus, als gevolg van de crisis, een einde gekomen.

Grafiek 2

(*) De jaarcijfers van het aantal werknemers zijn bekomen door het gemiddelde te nemen van het aantal werknemers waarvoor in elk kwartaal loonkostensubsidies zijn toegekend. Een beperkt aantal kaderleden (150 à 200 naargelang het jaar) zijn ook personen met een handicap. Bron : VSAWSE, Bewerking Departement WSE.

De gegevens van de Vlaamse federatie voor beschutte werkplaatsen uit tabel 4 geven een meer volledige beeld van alle types werknemers die in de werkplaatsen actief zijn. Het aantal personen met een handicap (Pmh) is hoger dan in grafiek 3 omdat hier gemeten wordt hoeveel er op één moment (einde van het jaar) in dienst zijn.

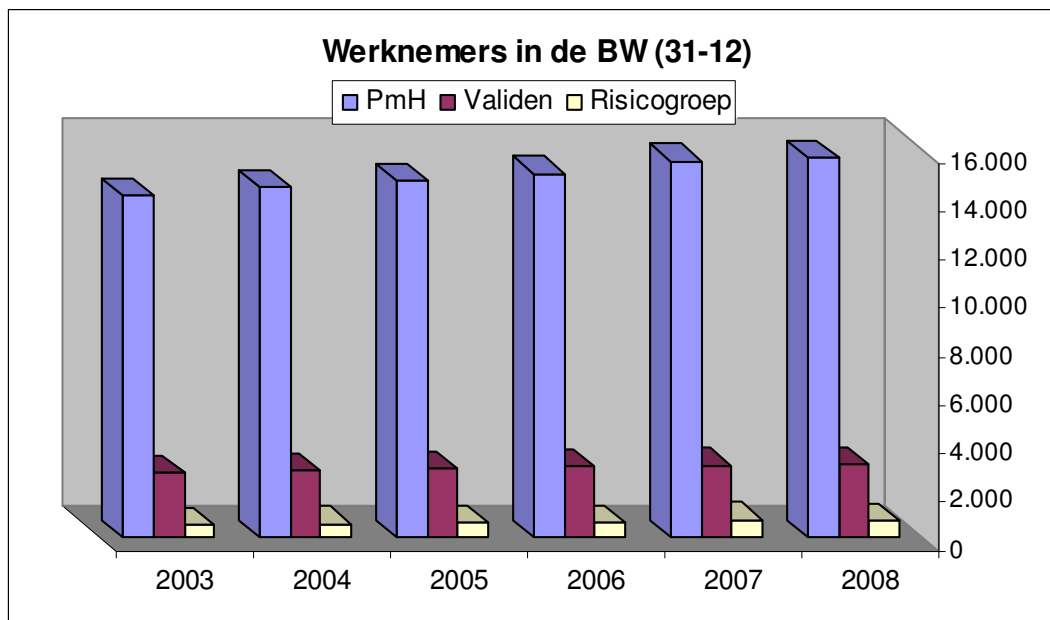
De globale stijgende tendens is ook hier aanwezig (zie ook grafiek 3).

Tabel 4 : Werknemers in de BW

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Groei 2003-2008
Pmh							
Omkadering	279	281	302	316	319	319	
Productie	13.852	14.194	14.415	14.682	15224	15343	
Totaal	14.131	14.475	14.717	14.998	15543	15662	11%
Validen							
Omkadering	1.933	2.040	2.149	2.204	2320	2382	
Productie	747	716	698	709	650	629	
Totaal	2.680	2.756	2.847	2.913	2970	3011	12%
Risicogroep							
Omkadering	14	15	16	12	17	18	
Productie	481	560	575	584	707	684	
Totaal	495	575	591	596	724	702	42%
Alg. Totaal							
	17.306	17.806	18.155	18.507	19237	19375	12%

Bron : VSAWSE, Bewerking Departement WSE

Grafiek 3

Bron : VSAWSE, Bewerking Departement WSE

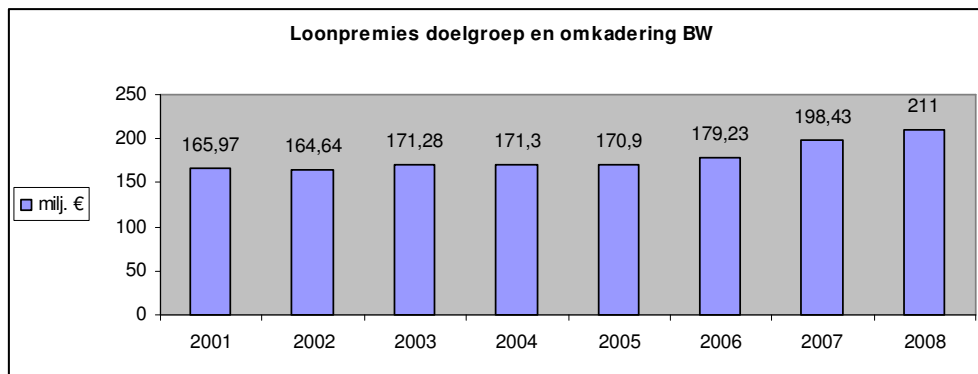
Personen uit risicogroepen hebben geen erkenning als persoon met een handicap, maar worden tewerkgesteld met andere subsidies, zoals SINE, Plan Activa, Gesco en Moeilijk te Plaatsen Werkloze. Voor (gehandicapte) zwakke werknemers in de BW wordt een hogere loonkostensubsidie toegekend. In het eerste kwartaal van 2003 was dit het geval voor 64.1% van alle doelgroepwerknemers; sindsdien is het aandeel constant gedaald, tot 59.0% in het eerste kwartaal van 2009.

Berekend op alle doelgroepwerknemers buiten de omkadering en die arbeidsprestaties hadden in het eerste kwartaal van 2009, komt het volgende beeld van de **diversiteit** in de BW's naar voren.

- Uiteraard zijn dit allemaal personen met een handicap, waaronder een meerderheid van mentaal (verstandelijk) gehandicapten.

- Bijna één op de vier werknemers (23%) is vijftig jaar of ouder Dit is ongeveer het aandeel oudere werknemers in de hele werkende bevolking (EAK2008 : 22%). In het eerste kwartaal van 2008 was het nog maar 21.5%.
- Er zijn 40% vrouwen onder de BW-werknemers (hetzelfde cijfer als in het eerste kwartaal 2008), hetgeen iets minder is dan het aandeel vrouwen in de hele werkende bevolking (EAK2008 : 45%).
- Tenslotte waren er 2007 in de BW's 2% allochtonen (cijfer op basis van gedeeltelijke gegevens en volgens de meetmethode van de VDAB die onder meer gebruik maakt van naamherkenning). Dit is nog niet de helft van het aandeel werknemers van vreemde nationaliteit onder alle werkenden (EAK2008 : 4.9%). Recentere cijfers zijn niet beschikbaar.

Grafiek 4 : De uitgaven (loonpremies) voor Beschutte Werkplaatsen

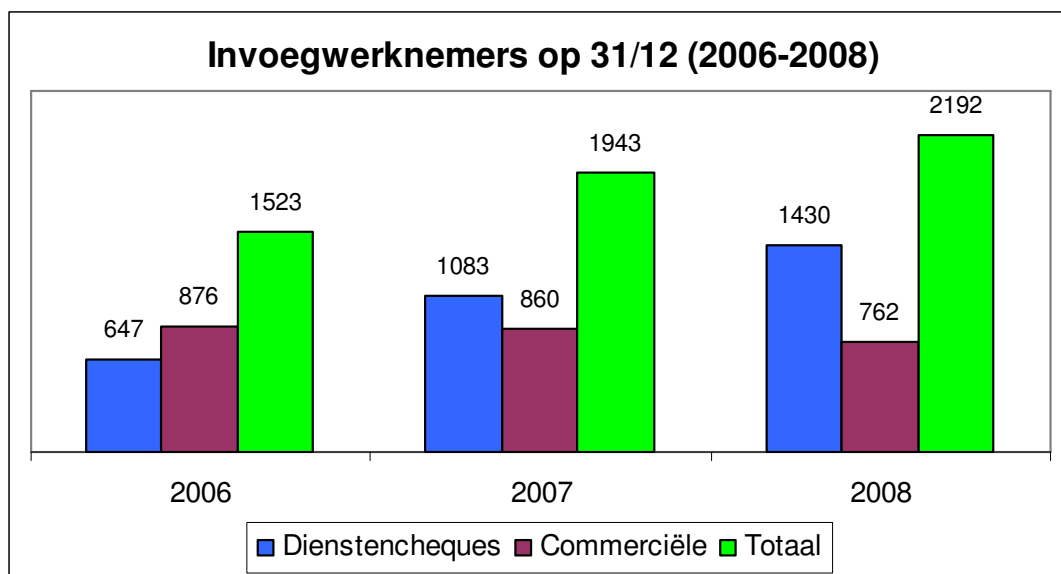
Bron : VSAWSE, Bewerking Departement WSE

Hoewel de uitgaven, net zoals het aantal werknemers, over de beschouwde periode stijgen, is het patroon niet geheel hetzelfde. Dat komt omdat de uitgaven bepaald worden door het aantal gepresteerde arbeidsuren en in sommige (vroegere) jaren uitgaven werden geboekt die op het vorige jaar betrekking hebben.

2.2.3. De Invoegbedrijven

Omdat de collectieve invoegbedrijven maar tot eind 2007 deel uitmaakten van het Invoegprogramma en vanaf 1 januari 2008 tot de Lokale Diensteneconomie gerekend worden, worden de collectieve invoegbedrijven niet meer meegenomen in grafiek 5. Om toch een idee te geven van de diversiteit in die maatregel zijn ze wel nog opgenomen in tabel 6.

Grafiek 5

Bron : VSAWSE, bewerking Departement WSE

Het aantal deelnemers stijgt voor het geheel van de Invoeg, maar dit is het resultaat van een grote stijging in de dienstchequeondernemingen en een daling in de commerciële Invoeg. De combinatie tussen de invoegmaatregel en dienstchequebedrijf werd recent niet meer mogelijk, waardoor in de toekomst een daling in het bereik van de invoegmaatregel mogelijk is.

Tabel 5 : Diversiteit in de Invoeg

%	DienstenC	Commerc	Collectieve	Totaal
Allochtonen				
2005	6,6	31,7	16,7	23,6
2006	9,4	35,9	17,6	23,6
2007	12,9	35,9	16	22,6
2008	16,4	32,7	nvt	22
Arbeidsgehandicapten				
2005	8,1	7,6	14,8	9,2
2006	10,3	8,9	14,7	10,3
2007	11,3	9,9	16,4	11,3
2008	11,3	15	nvt	12,6
50+				
2005	7,7	13,6		12,3
2006	15,8	14	25	16,4
2007	21,5	16,6	26,9	20,2
2008	21,3	14,7	nvt	19
Vrouwen				
2005	97,8	49,3	12,6	51,8
2006	97,3	54,5	11,8	63
2007	97,7	56,6	7,4	70,8
2008	98,2	53,5	nvt	82,7

Kortgeschoolden				
2005	70,6	68,3	70	69,1
2006	65,4	67,7	70,7	67,3
2007	67	65,7	73,4	67,2
2008	63,6	66	nvt	64,5

Bron: VSAWSE, Bewerking Departement WSE

In vergelijking met hun aandeel onder de hele werkende bevolking (EAK-meting over het hele jaar) is het aandeel van de meeste kansengroepen in de Invoeg vrij hoog.

Eind 2008 : 22% allochtonen t.o.v. 4,7% Niet-belgen; 12,6% arbeidsgehandicapten t.o.v. 8% (EAK-2007); 64,5% kortgeschoolden t.o.v. 20%; 82,7% vrouwen t.o.v. 45%. Enkel de vijftigplussers zijn in iets mindere mate aanwezig dan in de werkende bevolking (19% t.o.v. 22%).

Sinds 2008 is de collectieve Invoeg overgebracht naar de lokale diensteneconomie. Een vergelijking over alle jaren heen heeft dus enkel nog zin voor de afzonderlijke vormen, niet meer voor het geheel.

In de Dienstenchequeondernemingen is er tussen 2005 en 2008 een sterke aangroei van het aandeel allochtonen en van het aandeel 50+ en in iets mindere mate van het aandeel arbeidsgehandicapten. Het aandeel vrouwen en kortgeschoolden blijft op een vrijwel gelijk (hoog) niveau. In de Commerciële Invoeg blijft het aandeel van de kansengroepen vrij stabiel over de jaren, met uitzondering van de arbeidsgehandicapten waarvoor het verdubbelde.

In de Collectieve Invoeg was er een vrij constant aandeel van de verschillende kansengroepen.

2.2.4. De Lokale Diensteneconomie

Op 1 januari 2008 trad het structurele kader voor de Lokale Diensteneconomie in werking. Binnen dit kader kregen zowel de vroegere Collectieve Invoeg (vanaf 1 jan. 2008) als de verschillende experimentele projecten in het kader van buurt- en nabijheidsdiensten een plaats (actieplannen in centrumsteden, jeugdwerkloosheidsplannen, lijnspotters, Het Limburgplan, Energiesnoeiërs, Schoolspotters, Actieplan Kinderopvang en Fietspunten, enz.)

De recente evolutie toont een sterke groei die het gevolg is van de toevoeging van deelnemers uit de projecten aan de 253 werknemers uit de Collectieve Invoeg eind 2007.

Tabel 6 : Recente evolutie LDE (31/12)

	2007	instroom	Uitstroom	2008	groei
Doelgroep	253	714	194	773	520
Omkadering	0	139	21	118	118
Totaal	253	853	215	891	638

Bron: VSAWSE (Bewerking Departement WSE)

Onder de doelgroepmedewerkers eind 2008 (N=773) zijn er 22% allochtonen, 20% arbeidsgehandicapten, 23% vijftigplussers, 76% laaggeschoolden en 30% vrouwen.

2.2.5. De andere programma's

De cijfers over **Arbeidzorg** hebben betrekking op de arbeidzorg die al jaren in aansluiting op sociale werkplaatsen wordt georganiseerd en de nieuwe initiatieven in het kader van het Meerbanenplan. Dat bracht nieuwe plaatsen met zich, in aansluiting op SW's en BW's. De ontwikkeling van het aantal medewerkers gaat in stijgende lijn.

Tabel 7 : Arbeidszorgmedewerkers (31/12)

	2004	2005	2006	2007	2008
Medewerkers	422	555	728	864	1.039

In 2008 was er een instroom van 422 en een uitstroom van 247, wat resulteert in een groei van 175 (+ 20%) en een rotatie van 29%.

Onder de doelgroepmedewerkers eind 2008 (N=1039) zijn er 73% arbeidsgehandicapten, 76% laaggeschoolden, 46% vrouwen, 23% vijftigplussers en 5% allochtonen.

De hier besproken arbeidszorg is maar een beperkt deel van de arbeidszorg in Vlaanderen. Arbeidszorg wordt immers ook georganiseerd in het kader van de geestelijke gezondheidszorg, de gehandicaptenzorg en het algemeen welzijnswerk.

De **Activiteitencoöperaties** is een nieuw en voorlopig klein programma. Het doel is de bevordering van ondernemerschap bij werkzoekenden uit kansengroepen, met respect voor de principes van sociale economie en maatschappelijk verantwoord ondernemen. De activiteitencoöperaties bieden individuele en collectieve begeleiding aan. De instroom in de eerste helft van 2009 bedroeg 81 personen waaronder: 44 vrouwen, 10 laaggeschoolden / 30 middengeschoolden / 41 hooggeschoolden, 3 arbeidsgehandicapten, 2 allochtonen, 17 vijftigplussers, 30 meer dan 1 jaar werkzoekend (18 meer dan 2 jaar werkzoekend) en 26 behorend tot minstens één kansengroep.

2.3. De uitstroom naar Werk

De volgende tabel geeft voor alle deelnemers aan een van de programma's (A = cumulatief bereik = deelnemers op 1 januari + alle instromers in het jaar) in de loop van het jaar 2006, 2007 of 2008 weer hoeveel daarvan in de loop van het jaar uitgestroomd zijn uit het programma (B1 =aantal en B2 = %)), en hoeveel er zes maand nadat ze uitgestroomd zijn, volgens de Dimona meting (RSZ-aangiften) aan het werk waren (C).

De ratio C/B toont welk deel van de uitstroom is uitgestroomd naar werk, de ratio C/A geeft weer welk deel uitgestroomd is naar werk van iedereen die in de loop van het jaar deelnam aan het programma.

Tabel 8 : Uitstroom naar Werk (2006-2008)

Programma	Jaar	A Cumulatief bereik	B1* Uitgestr. (aantal)	B2 Uitgestr. %	C Uit naar Werk	C/B1	C/A
SW (doelgroep)	2006	3 269	476	14.6	180	37.8	5.5
	2007	3 658	540	14.8	198	36.7	5.4
	2008	4 100	582	14.2	173	29.7	4.2
Invoeg (Totaal)	2006	2 260	488	21.6	281	57.6	12.4
	2007	2 913	645	22.1	430	66.7	14.8
	(excl.collect. Invoeg) 2008	2 922	723	24.7	455	62.9	15.6
Commerciële Invoeg	2006	1 172	309	26.4	189	61.1	16.1
	2007	1 243	326	26.2	220	67.5	17.7
	2008	1 731	428	24.7	306	71.5	17.7
Invoeg Dienstencheque	2006	762	133	17.5	74	55.6	9.7
	2007	1 286	195	15.2	112	57.4	8.7
	2008	1 191	295	24.8	149	50.5	12.5
Collectieve Invoeg	2006	326	46	14.1	18	39.1	5.5
	2007	384	124	32.3	98	79.0	25.5
Lokale Dienst. Econ.	2008	967	151	15.6	77	52.1	11.5

Bron : VSAWSE en VDAB, *Bewerking Departement WSE* (*) deze aantallen wijken lichtjes af van die in tabel 3 omdat hier enkel personen zijn opgenomen die in de Dimona-meting konden worden teruggevonden.

Bij de analyse van de uitstroom moet rekening worden gehouden met het feit dat de deelnemers aan SW en LDE voor onbepaalde duur kunnen deelnemen, terwijl voor alle types Invoeg maar een beperkte periode kan deelgenomen worden.

Bij alle types Invoeg is er dus een 'automatische' uitstroom, omdat er een einde komt aan de subsidiëring. De programma's van onbepaalde duur daarentegen kunnen, afgezien van onder meer pensionering en ziekte, zelfs helemaal geen uitstroom hebben.

Bij de programma's van beperkte duur speelt ook de 'maturiteit' van het programma een rol. Zo zal er in een pas opgestart programma tijdens de eerste periode weinig 'automatische' uitstroom zijn en zal de omvang van de jaarlijks toegekende extra plaatsen ook de omvang en het tijdstip van de "automatische" uitstroom bepalen.

De uitstroompercentages (kolom B2) van de onbepaalde duur programma's liggen relatief dicht bij elkaar (14% à 15% voor SW-LDE) en kennen weinig variatie van jaar tot jaar. De percentages van de verschillende types Invoeg lopen meer uiteen en variëren ook sterker per jaar.

De commerciële Invoeg heeft over de drie jaar de hoogste uitstroompercentages, maar in 2008 bereiken de Dienstenchequebedrijven ook het niveau van ongeveer één vierde uitstroom per jaar. De zeer hoge uitstroom uit de Collectieve Invoeg in 2007 is een gevolg van de omzetting van een aantal projecten naar Sociale Werkplaatsen.

Op de vraag welk deel van alle uitstromers aan het werk is (kolom C en ratio C/B1) zes maanden na de uitstroom uit het programma en op basis van Dimona-aangiften), dan blijkt dit sterk te variëren tussen de programma's en in sommige programma's ook nog van jaar tot jaar.

In de sociale Werkplaatsen is het uitstroompercentage (B2) stabiel over de jaren, maar het deel dat naar werk uitstroomt daalt (C/B) en het percentage dat naar werk uitstroomt in vergelijking met wie al had kunnen uitstromen (C/A) is klein (5 à 4%)

De Invoegprogramma's laten een grotere uitstroom naar werk zien die berekend op de uitstroom zelf steeds boven de 50% ligt (kolom C/B) en berekend op het cumulatief bereik (kolom C/A) oploopt tot 17 % in de Commerciële Invoeg.

Het LDE-programma is nog te jong om conclusies te trekken over de hoogte van de uitstroom, maar voor 2008 is die gesitueerd tussen die van de Invoeg en die van de SW.

2.4. De omvang van de potentiële doelgroep van SE-programma's

De doelgroep van de sociale (inschakelings)economie bestaat uit diverse kansengroepen die het moeilijk hebben om een plaats op de arbeidsmarkt te verwerven en te behouden. De omvang ervan kan bepaald worden als de verzameling van verschillende doelgroepen per programma. De criteria op basis waarvan de doelgroep van elk programma is samengesteld zijn sterk uiteenlopend en omvatten naast administratief eenvoudig meetbare elementen (zoals leeftijd, werkloosheidsduur, opleidingsniveau) ook kwalitatieve elementen. Dit soort elementen maakt een inschatting van de omvang van de doelgroepen niet gemakkelijk.

De omvang van de doelgroep van **Invoegbedrijven** is misschien nog het eenvoudigst te berekenen, hoewel ook hier een kwalitatief element speelt, omdat uit de trajectbegeleiding moet blijken of een persoon al dan niet onmiddellijk toeleidbaar is naar de reguliere arbeidsmarkt. Op basis van de formele voorwaarden is de omvang van de potentiële doelgroep eind juni 2009 als volgt :

- 1) NWWZ met hoogstens hoger secundair onderwijs én jonger dan 50 jaar én minstens twaalf maand werkzoekend = 39 312
- 2) NWWZ met hoogstens hoger secundair onderwijs én + 50 jaar of ouder én minstens zes maand werkzoekend = 35 581
- 3) NWWZ arbeidsgehandicapt én minstens zes maand werkzoekend (24 994 waarvan er echter al 20 569 begrepen zijn in de categorie (1) of (2), dus additioneel 4 425)

Bij deze som (79 318) moeten nog enkele groepen worden toegevoegd, voor zover ze al niet in de eerste drie categorieën voorkomen. Het gaat om leefloongerechtigden (minstens zes maand werkzoekend en ingeschreven bij de VDAB) en deeltijds werkzoekende leerlingen van het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Samen komt dit neer op een 6000-tal personen. Dat maakt dat het algemeen totaal in de buurt van 85 000 ligt. Ter vergelijking: in 2007 waren er 81 000 personen die op basis van dezelfde criteria tot de doelgroep behoorden, in 2008 waren er ongeveer 75 000. Het kwalitatieve element (niet dadelijk toeleidbaar naar de arbeidsmarkt op basis van de trajectbegeleiding) zal de groep met een niet in te schatten aantal verminderen.

Tot eind september 2008 bestond de doelgroep van de **Beschutte Werkplaatsen** uit arbeidsgehandicapten die naar een BW verwezen waren door het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (ze kregen een zogenaamd W2-ticket). Vanaf 1 oktober 2008 gebeurt de toeleiding door de VDAB, zoveel mogelijk volgens gelijkaardige criteria als in het Vlaams Agentschap werden gehanteerd. Die criteria zijn vastgelegd in een reglementaire beslissing van de Raad van bestuur van de VDAB. Het recht op tewerkstelling in een BW kan al dan niet tijdelijk zijn. Het is pas vanaf oktober dat er in de VDAB gerechtigde personen op basis van de nieuwe criteria kunnen geïdentificeerd worden. De gerechtigden van het VAPH behouden echter allen hun rechten.

De omvang van de doelgroep kan worden ingeschat op basis van de door de VDAB 'toegekende rechten' en het werkzoekendenstatuut. Het overgrote deel van mensen met rechten op tewerkstelling BW hebben die rechten in de loop der jaren verkregen van het VAPH. Heel wat van die mensen zijn aan de slag gegaan in een BW en werken er nu nog. Daarnaast zijn er echter ook heel wat mensen die nooit gebruik hebben gemaakt van hun rechten. Achterhalen hoe die mensen het nu stellen en of ze nog behoren tot de doelgroep, is moeilijk. De kans bestaat dat ze een job hebben gevonden buiten de BW, niet werken maar om gezondheid- of persoonlijke redenen niet op een aanbod in een BW zouden (kunnen) ingaan.

Naar analogie met de doelgroepbepaling van de andere programma's is het aangewezen om de groep daarom te beperken tot de Niet-Werkende-Werkzoekenden (NWWZ), die bekend zijn bij de VDAB en rechten op BW-tewerkstelling hebben. Die situatie wordt van maand tot maand bijgehouden.

Eind juli 2009 waren er 2.796 NWWZ met een recht op BW van onbepaalde duur en niet in beroepsopleiding. Daarbij komen nog 165 in beroepsopleiding (BO). Buiten de NWWZ kunnen nog 628 personen met een RIZIV-statuuut meegerekend worden. In totaal gaat het dus om 3.589 personen. Daarnaast zijn er 4.775 personen met tijdelijke rechten BW (3.552 NWWZ niet in BO, 457 in BO en 766 RIZIV). Slechts een aantal mensen hebben zowel tijdelijke als rechten van onbepaalde duur hebben.

De formele voorwaarden inzake duur van de inactiviteit en het opleidingsniveau voor de **Sociale Werkplaatsen** laten toe een ruwe inschatting te maken van de doelgroep, althans voor zover het gaat om inactieven die zich al als werkzoekende inschreven bij de VDAB. Eind juni 2009 waren 11 973 werkzoekenden, die kortgeschoold zijn en minstens 5 jaar werkzoekend. De volgende SW-voorwaarde betreft de aanwezigheid van fysieke, psychische of sociale beperkingen en moeilijkheden. Hoewel dat moet blijken uit de trajectopvolging kan aangenomen worden dat behoren tot de categorie "arbeidsgehandicapten" een behoorlijk sterke indicatie is voor de aanwezigheid van fysieke of psychische moeilijkheden. Dat is het geval voor 5 736 werkzoekenden (48% van de 11 973). Hoeveel van de 6 237 werkzoekenden zonder fysieke of psychische beperkingen (op basis van de categorie arbeidshandicap) wel sociale beperkingen ervaren, is niet bekend. In 2007 en in 2008 was de geschatte potentiële doelgroep van de SW ongeveer 1000 eenheden kleiner.

In het kader van de gespecialiseerde screening van de werkzoekenden met een medische, mentale, psychologische of psychiatrische problematiek wordt een doelgroep voor **Arbeidszorg** geïdentificeerd, die op 30 juni 2009 al 785 personen omvatte.

In toepassing van artikel 2, 3°, van het decreet op **de Lokale Diensteneconomie** wordt het toepassingsgebied betreffende de doelgroepwerknemers als volgt bepaald :

1° de niet-werkende werkzoekende : de werkzoekende die houder is van ten hoogste een diploma van hoger secundair onderwijs en die gedurende 18 kalendermaanden voor de indiensttreding minstens 12 maanden als werkzoekende is ingeschreven bij de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding;

2° de uitkeringsgerechtigde volledig werkloze die houder is van ten hoogste een diploma van hoger secundair onderwijs en die in de loop van de maand van de indiensttreding en de 18 kalendermaanden, die daaraan voorafgaan, ten minste 312 dagen werkloosheids- of wachttuitkeringen heeft ontvangen;

3° de persoon die minstens 6 maanden gerechtigd is op het leefloon of op financiële maatschappelijk hulp en minstens 1 dag als werkzoekende is ingeschreven bij de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding;

Op basis van deze drie criteria wordt de doelgroep ingeschat op 79.763 werkzoekenden eind juni 2009.

2.5. Potentiële doelgroepen volgens de criteria van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening inzake Staatsteun voor kwetsbare en gehandicapte werknemers (EG) Nr 800/2008

De regeling voorziet verschillende niveaus van loonsubsidies, zowel aangaande de intensiteit als de duur.

De meest intense steun (max. 75% van de loonkost) en langste duur (onbepaalde duur) is voorbehouden voor (arbeids)gehandicapten. Daarnaast is er een categorie van uiterst kwetsbare werknemers (criterium minstens 24 maanden werkloos) voor wie gedurende maximaal 2 jaar tot 50% steun mag worden verleend. En tenslotte is er de categorie van kwetsbare werknemers (diverse categorieën, zie verder) voor wie de steun ook maximaal 50% mag bedragen maar slechts voor één jaar.

Potentiële doelgroepen volgens Europese categorieën (NWWZ op 30-06-2009)

	Aantal
Arbeidsgehandicapten	30 798
Uiterst kwetsbaren : >= 24 maanden werkloos (geen arbeidsgehandicapten)	31 470
Kwetsbaren (geen arbeidsgehandicapten noch uiterst kwetsbaren)	
- voorgaande periode van minimum 6 maanden geen reguliere betrekking (hier > 6 maanden werkloos)	58 788
- geen diploma HSO en geen beroepsopleiding gevolgd hebben	60 135
- vijftigplusser	18 979
- allochtonen	33 400
- alleenstaande volwassene met zorglast	Niet bekend
- werkzaam in beroepen/sectoren met genderongelijkheid > 25%	Niet bekend
Totaal NWWZ	195 309

3. MANAGEMENTSAMENVATTING

Op weg naar een socialere economie in Vlaanderen

Wie werkt, heeft een inkomen en krijgt de kans om zelf zijn toekomst vorm te geven. Werk opent ook iemands wereld en zorgt voor sociale contacten. Wie werkt, krijgt respect en zelfvertrouwen. Iedereen zou dan ook evenveel kans moeten hebben op een duurzame job, ook mensen met grote afstand naar de arbeidsmarkt. Aan een relatief lange periode van economische groei en groei van de werkgelegenheid, ook voor kansengroepen, is echter een eind gekomen. Het **aantal werkzoekenden is sterk toegenomen** en aan die toename lijkt voorlopig nog geen eind te komen.

Sociale economie biedt deze mensen een kans op volwaardig werk. Via allerlei instrumenten krijgen ze werk op maat en in functie van hun mogelijkheden. Toch kan er nog een versnelling hoger geschakeld worden en gebouwd worden aan een socialere economie dat duurzame tewerkstellings- en inschakelingskansen op ieders maat biedt. Die ambitie wordt ondersteund door het Pact 2020 dat een werkzaamheidsgraad van 70 procent vooropstelt. De komende jaren zal geïnvesteerd worden in **extra duurzame jobs**, in de versterking van werkzekerheid voor kwetsbare mensen. Maar evenzeer in innovatie en de kansen die sociale economie biedt, maar vandaag nog onvoldoende benut zijn.

In het verleden werden er verschillende tewerkstellingsmaatregelen ontwikkeld om deze doelstelling te realiseren, maar ze zijn onvoldoende op elkaar afgestemd. In afstemming met de minister van Werk zal een **transparant Vlaams kader voor tewerkstellingsmaatregelen voor alle werkgevers**, inclusief deze in de sociale economie, uitgetekend worden. Afstemming met de federale en Europese regelgeving is hierbij cruciaal.

Rekening houdend met de afstand tot de arbeidsmarkt wordt een matrix van 4 modules tot ondersteuning van de beoogde (potentiële) werknemers en/of werkgevers vooropgesteld. Deze modules zijn (1) opleiding op de werkvloer, (2) begeleiding op de werkvloer (omkadering), (3) een loonpremie (op basis van de afstand tot de arbeidsmarkt) en (4) aanpassing van de werkplek/arbeidsomgeving. De modules zijn onderling combineerbaar naargelang de noden van de betrokken werknemer.

De pijler ‘**maatwerken** vanuit sociale economie’ zal binnen deze matrix gepositioneerd worden. Vertrekkend vanuit de noden van de werkzoekende en de werknemer zal de ondersteuning aan de beschutte werkplaatsen, de sociale werkplaatsen en de invoegmaatregel hierin een plaats krijgen. De principes uit het **principeakkoord** maatwerken tussen de sociale partners en de Vlaamse Regering zullen conform het regeerakkoord in deze pijler vertaald worden. Naar gelang organisaties hun core business leggen bij inschakeling of hun economische activiteit, wordt binnen deze pijler een onderscheid gemaakt tussen maatwerkbedrijven en bedrijven die maatwerken.

Om deze hervorming te kunnen realiseren zijn er wel een aantal **belangrijke randvoorwaarden**, m.b. de hertaling van de bestaande subsidiesystemen naar een eenduidig premiestelsel en ondersteuningsaanbod op basis van de afstand tot de arbeidsmarkt, een correct indiceringssysteem om de afstand te meten, stroomlijning in de toeleiding, ruimte voor differentiatie in functie van de noden van de organisatie en aandacht voor administratieve vereenvoudiging.

Als 2e pijler voor de sociale economie, wordt in het Vlaamse Regeerakkoord **de lokale diensteneconomie** vooropgesteld. Het basisidee van het decreet is de uitbouw van een aanvullend dienstenaanbod vanuit de overheid dat nauw aansluit bij de maatschappelijke trends. Hierbij wordt een dubbele maatschappelijke meerwaarde gecreëerd door de inschakeling van kansengroepen te bevorderen én de principes van maatschappelijk verantwoord ondernemen in diensten te verankeren. Om de lokale diensteneconomie ten volle haar rol te laten spelen, zal de bestaande regelgeving in het licht van deze uitdaging moeten worden bijgestuurd. Op basis van een grondige

evaluatie zal de bestaande regelgeving bijgestuurd worden met oog voor afstemming, vereenvoudiging, complementariteit, doorstroom en kwaliteit.

Het samengaan van dienstverlening en inschakeling levert een win-winsituatie voor verschillende partijen. Omdat gedeelde baten gedeelde kosten rechtvaardigen, is er voor de lokale diensteneconomie een model van **klaverbladfinanciering** gekozen. De samenwerkingen die in de vorige legislatuur werden opgestart in het kader van Vlaamse klaverbladen, worden verder verfijnd en **verankerd**. Daarnaast zijn er ook verschillende lokale klaverbladen, waarbij de **lokale besturen** voor de cofinanciering van de dienstverlening zorgen. Het huidige kader is echter onvoldoende op hun maat gemaakt. In de evaluatie van de lokale diensteneconomie zal bijgevolg ook bekeken worden hoe lokale besturen hun **regierol** voor wat betreft de lokale dienstenwerkgelegenheid beter kunnen opnemen.

De uitstroom uit de sociale economie' kan beter. Om het bereik van de maatregelen te verhogen, zal in de toekomst meer aandacht besteed worden aan **doorstroom**. Via persoonlijke ontwikkelingsplannen wordt gestreefd om doelgroepwerknemers in de sociale economie te laten doorgroeien. Toont een screening van de competenties aan dat de afstand tot de arbeidsmarkt verkleind is, dan zal bekeken worden hoe de opstap/doorstroom het best gerealiseerd kan worden. Of de stap naar de reguliere economie een succes wordt, hangt voor een groot stuk af van de begeleiding en ondersteuning bij de nieuwe werkgever. Die laatste staat er niet alleen voor. De werknemer krijgt een rugzak mee. Dit kan naargelang de aard van de afstand tot de arbeidsmarkt gaan over een lagere loonpremie (al dan niet van beperkte duur), aanpassingen van de arbeidspost en de mogelijkheid tot begeleiding op de werkvloer. Als blijkt dat een duurzame doorstroming niet haalbaar blijkt, dan moet een terugkeer naar de sociale economie mogelijk blijven.

Het luik **begeleiding op de werkvloer of omkadering**, zal een belangrijke plaats innemen in de warme overdracht, maar heeft nog een sterke stroomlijning en verdere verankering nodig. In dit nieuwe model krijgen de sterkste punten uit de huidige methodieken (SUEM, jobcoaching, inschakelingscoaching, begeleiding op de werkvloer,...) best een plaats.

In het verleden werd in het kader van het meerwaardenbesluit een specifiek ondersteuningsaanbod voor de sociale economie uitgebouwd. De instrumenten werden meestal opgebouwd met een zeer specifieke focus, maar evolueerden niet altijd mee met het beleid. In lijn met de vereenvoudiging van de tewerkstellingsmaatregelen zal het huidige **ondersteuningsaanbod hervormd** worden op basis van de **noden van sociale ondernemers** en met het oog op de ondersteuning van **innovatie** in de sociale economie. Complementariteit en maatschappelijke meerwaarde staan hierbij centraal. Sociale economie biedt toekomst en is een hefboom voor een andere en socialere economie. Middels een goede **communicatiestrategie**, die afgestemd is op mogelijke initiatieven van de sector zelf, zal het beeld en de meerwaarde van sociale economie versterkt worden.

Kwaliteitsvolle en duurzame jobs in ondernemingen verdienen een goede strategische managementvisie en –aanpak. Waar sinds meer dan een halve eeuw het ondernemen werd ingekleurd door efficiëntiestreven vanuit vooral economische parameters, is gaandeweg het kwaliteitsstreven in alle processen en resultaten een issue geworden. In de voorbereiding naar het decreet maatwerken werd door de betrokken stakeholders het kwaliteitsmodel 'de kwaliteitswijzer' uitgewerkt. Dit zal het vertrekpunt zijn voor de oefening van integratie van **kwaliteit** in de verschillende nieuwe regelgevingen en beleidskaders.

Met de verdere uitwerking van dit kwaliteitssysteem zal het beleidsdomein WSE een voorbeeld zijn van een eenduidig kader van bepalingen en afspraken over kwaliteit en minimale kwaliteitsverwachtingen van de Vlaamse overheid, ten aanzien van alle organisaties die binnen het domein WSE (financieel) worden ondersteund.

Een ander belangrijk thema dat binnen het beleid sociale economie vooropgesteld wordt, is het realiseren van **maximale maatschappelijke meerwaarden**. Ondernemen in de toekomst vereist een andere kijk op ondernemen. Economische winst zal niet langer de enige maatstaf zal zijn, ecologische en maatschappelijke rentabiliteit zullen op gelijke hoogte moeten staan. Partnerschappen en innovatie zijn in dit concept kernprincipes. Dit vooruitzicht biedt kansen voor organisaties en ondernemingen die zich richten op innovatie. Vooruitlopen op de uitdagingen van morgen is vandaag nieuwe modellen en werkwijzen uitwerken. Die omslag in denken vraagt tijd en zal niet gebeuren van vandaag op morgen. Het komt er dus op aan om in te spelen op maatschappelijke behoeften en zo de maatschappelijke meerwaarden ervan waar te maken. Die maatschappelijke meerwaarden binnen en buiten de sociale economie moeten zichtbaar worden. Ondernemingen en organisaties inspireren en worden waar nodig ondersteunen, is nodig. Zo zal het o.a. het coöperatief ondernemerschap versterkt worden en de opportuniteiten van complementaire muntssystemen verder worden verkend.

Binnen de sociale economie streven ondernemingen naar een dynamisch evenwicht tussen de belangen van de verschillende stakeholders. Ze beogen daarbij de realisatie van economisch succes, sociale verrijking én ecologische winst. Het Pact 2020 ambieert dat organisaties en ondernemingen maatschappelijke verantwoordelijkheid opnemen en dat **Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen** (MVO) algemeen verspreid is tegen 2020. Dit vraagt om slimme en concrete doelstellingen en indicatoren en een open dialoog met de sociale partners. De verdere uitbouw van het Digitaal Kenniscentrum MVO Vlaanderen in een breed gedragen partnerschap zal bijdragen aan een maatschappelijk draagvlak rond MVO.

MVO is de bedrijfsvertaling van **duurzame ontwikkeling**. De Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling is aan hernieuwing toe. Om een duurzaam beleid op ondernemingsniveau ingang te doen vinden, is een meer gecoördineerd optreden van de Vlaamse overheid om te streven naar een optimale inzet van de aanwezige hefboomen. Wat de overheid vraagt aan organisaties, ondernemingen op vlak van maatschappelijke verantwoordelijkheid, moet de overheid ook zelf kunnen waarmaken.

In de strategie duurzame ontwikkeling heeft de **voorbeeldfunctie** van de overheid rond diverse duurzaamheidsaspecten alvast een kader gevonden. WSE moet binnen de overheid een voorloper worden op vlak van aankoopbeleid, stakeholdersbeleid en algemene strategie.

In 2009 werd een eerste **Vlaams actieplan duurzame overheidsopdrachten** opgemaakt. Gezien het aanzienlijke volume van overheidsopdrachten dat de overheid jaarlijks aanbesteedt, vormt de verduurzaming van aankopen het sluitstuk op een verduurzaming van de economie. **Sociale duurzaamheid** verdient daarin een prominente plaats.

Het beleid sociale economie staat voor grote uitdagingen. Ambitieuze doelstellingen en beleidsengagementen moeten er voor zorgen dat deze doelstellingen worden omgezet in concrete resultaten. Zeker in economisch en financieel moeilijke omstandigheden, is de betrokkenheid van diverse stakeholders en partners noodzakelijk. Dat veronderstelt verantwoordelijkheidszin van alle betrokken **partners** om invulling, uitvoering en kleur te geven aan het beleid Sociale Economie. Elke rader in het raderwerk zal, binnen zijn of haar kunnen, worden uitgenodigd om mee te werken aan de uitdagingen waar we voor staan.

4. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

De uitdaging is duidelijk, de ambities zijn groot. Een sterkere 'sociale economie' op maat van mensen met bijkomende jobs en een 'socialere, maatschappelijk verantwoorde economie' voor en door mensen. Samen met de doelstelling van Pact 2020 is meteen duidelijk dat de Vlaamse overheid een tandje zal moeten bijsteken om ook mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt een duurzame job aan te bieden. Tewerkstelling en begeleiding op maat enerzijds en geëngageerde, maatschappelijk verantwoorde ondernemers anderzijds zijn hiervoor noodzakelijke hefboomen. Bijkomende jobcreatie en het versterken van de sociale economie op maat van de meest kwetsbare mensen op de arbeidsmarkt, zijn dan ook de absolute prioriteiten.

Voortbouwend op de afspraken in het Vlaamse Regeerakkoord zal het beleid sociale economie bijdragen aan deze doelstelling vanuit 2 pijlers, met name maatwerken en lokale diensteneconomie.

Jobcreatie in beide pijlers zal echter niet volstaan om de doelstellingen van pact 2020 te realiseren. Dat vergt extra inspanningen: stimuleren van doorstroom van werknemers uit de sociale economie en streven naar een maximale maatschappelijke meerwaarde in het ondernemen in Vlaanderen.

Gerichte ondersteuning op maat van de ondernemingen in de sociale economie en de nodige zorg voor kwaliteit en professionalisering moeten deze ambities flankeren.

In de concrete vertaling van deze doelstellingen zal bijzondere aandacht gaan naar een aantal horizontale aandachtsgebieden:

- **duurzaamheid** voor individu en samenleving bij jobcreatie en dienstverlening;
- **vereenvoudiging** en **innovatie** om maximaal te kunnen inzetten op noden en uitdagingen voor onze samenleving, arbeidsmarkt en economie;
- over het muurtje kijken, bruggen bouwen en optimaal **afstemmen, complementair** werken met andere beleidsdomeinen en niveaus;
- afstemmen met **reguliere sectoren** om concurrentievervalsing te voorkomen;
- een attractieve **beeldvorming** voor de sociale economie.

4.1. SD 1: Meer werk op maat van mensen

4.1.1. Maatwerken

Zoveel mogelijk mensen evenveel kansen op werk bieden, kan enkel slagen indien zoveel mogelijk werkgevers bereid zijn om met deze mensen op een passende manier en op maat aan de slag te gaan. Daartoe werden al verschillende tewerkstellingsmaatregelen ontwikkeld. Maar het is evenzeer noodzakelijk dat het beleid sociale economie alert is en gelijke tred houdt met maatschappelijke en economische evoluties, met bewegingen op de arbeidsmarkt en evoluties van het beleid in Vlaanderen, België en Europa. Met oog op de toekomst moeten beleidsmaatregelen beter op deze evoluties en op elkaar afgestemd worden.

Een belangrijke stap werd al genomen in de vorige legislatuur met de ondertekening van het **principeakkoord maatwerken**. Dit akkoord voorziet de uitwerking van een eenduidig beleidskader om maatwerk mogelijk te maken voor de meest kwetsbare werknemers, personen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en daarbij optimale ondersteuning te bieden.

Dit principeakkoord werd op 13 januari 2009 tussen de sociale partners en de Vlaamse Regering ondertekend om op termijn te komen tot een **structurele verankering van het principe maatwerken en maatwerkbedrijven**. Deze structurele verankering betekent:

- een gelijke financiering van de doelgroepwerknemer met een even verre afstand tot de arbeidsmarkt, ongeacht de aard van de belemmering tot die arbeidsmarkt. Het welslagen van deze oefening zal afhankelijk zijn van een optimale afstemming van de federale tussenkomsten naar de huidige werkvormen beschutte en sociale werkplaatsen op het nieuwe kader van gelijke financiering;
- een screening- en inschalinginstrument om los van huidige doelgroepafbakening te komen tot een duidelijke inschatting van het nodige ondersteuning- en begeleidingspakket;
- een kwaliteitsvolle doorstroom binnen de sociale economie en instroom in het reguliere circuit met de nodige tijdelijke of permanente werkvloerbegeleiding;
- een regelgevend kader dat de toets kan doorstaan van de Europese verordening inzake staatssteun;
- professioneel bedrijfsmatige maatwerkbedrijven die op basis van hun groeiritme en visie, waarden en objectieven kunnen gelabeld worden.

Deze principes zullen conform het Vlaams Regeerakkoord in de pijler maatwerken vertaald worden. Binnen deze pijler moet echter wel een **onderscheid gemaakt worden tussen maatwerkbedrijven en bedrijven die maatwerken**.

Maatwerkbedrijven zijn organisaties/ondernemingen die hun core business leggen bij de inschakeling van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en economische activiteiten ontwikkelen om deze doelstelling te realiseren. Een belangrijk criterium om dit te toetsen, zal het aandeel werknemers met een grote afstand tot de arbeidsmarkt binnen de organisatie zijn. De beschutte en sociale werkplaatsen zijn hiervan goede voorbeelden. Maatwerkbedrijven met een hoge populatie personen met een arbeidshandicap kunnen, in functie van de noden van deze werknemers, ondersteuning krijgen om de nodige infrastructuuraanpassingen te doen.

Daarnaast is er een groep ondernemingen die haar core business legt bij haar activiteit, maar wel bereid is om ook de weg naar een socialere economie in te slaan en een kwaliteitsvolle inschakeling te realiseren. De invoegbedrijven zijn hiervan een mooi voorbeeld. Het kan hierbij gaan over één werknemer of meer waarbij iedere kwaliteitsvolle inschakeling een stap vooruit is. Deze ondernemingen zijn bedrijven die maatwerken.

Zowel de maatwerkbedrijven als de bedrijven die maatwerken, zullen gebruik kunnen maken van de modules binnen het nieuwe kader in functie van de noden tijdens de loopbaan van de werknemers.

De hervorming van de maatregelen tot de pijler maatwerken moet van bij de start gekaderd en afgestemd worden in het bredere Vlaams werkgelegenheidsbeleid. Samen met collega-minister van Werk zal een **transparant Vlaams kader voor tewerkstellingsmaatregelen voor alle werkgevers**, inclusief de sociale economie gecreëerd worden, afgestemd op de Europese Groepsvrijstellingsverordening² staatssteun.

Vertrekkende van de Europese krijtlijnen wordt een matrix van 4 modules tot ondersteuning van de beoogde (potentiële) werknemers en/of werkgevers vooropgesteld. Deze modules zijn:

- (1) opleiding op de werkvloer;
  - (2) begeleiding op de werkvloer (omkadering);
  - (3) een loonpremie (op basis van de afstand tot de arbeidsmarkt);
  - (4) aanpassing van de werkplek/arbeidsomgeving.
- (Zie onderstaande tabel)

---

² Algemene Groepsvrijstellingsverordening inzake Staatsteun voor kwetsbare en gehandicapte werknemers (EG) Nr 800/2008

De modules zijn onderling combineerbaar naargelang de noden van de betrokken werknemer. De combinatie van modules hangt samen met de afstand tot arbeidsmarkt. Dat betekent concreet dat ze niet altijd allemaal ingezet worden om een geslaagde inschakeling te realiseren. Deze matrix zal van toepassing zijn op alle werkgevers met activiteiten binnen een economische context, ongeacht hun rechtspersoon.

Daarnaast zal onderzocht worden hoe Vlaanderen als regio generieke maatregelen kan nemen die buiten de staatssteunregels vallen.

Matrix tewerkstellingsmaatregelen:

Groepsvrijstellings-verordening staatssteun	OPLEIDINGS-STEUN	DAEB WERKGELGEN-HEIDSSTEUN personen met arbeidshandicap	WERKGELEGENHEIDSSTEUN	
	6 maand opleiding op de werkvloer (incl. looncompensatie)	begeleiding op de werkvloer/omkadering	loonpremie doelgroepwerknemer	aanpassing van de werkplek en arbeidsomgeving
personen met een arbeidshandicap		100% onbepaalde duur	Max 75% onbepaalde duur	arbeidspost 100% meerkost ifv handicap indien "sociale werkvoorziening" ook 100% meerkost investering ifv handicap
	x	x	x	x
bijzonder kwetsbare werknemers			Max 50% gedurende 2 jaar	
24 mnd inactief	x	x	x	
kwetsbare werknemers			Max 50% gedurende 1 jaar	
6 maand inactief	x	x	x	
geen HSO of BSO	x			
50+	x	x	x	x
etnische minderheid met competentieachterstand	x			
alleenstaande met zorglast				

De pijler 'maatwerken vanuit sociale economie' zal ook binnen deze matrix gepositioneerd worden. Vertrekkend vanuit de noden van de werkzoekende en de werknemer zal de ondersteuning aan de beschutte werkplaatsen, de sociale werkplaatsen en de invoegmaatregel binnen dit kader een plaats krijgen. In lijn met Europa is hier ruimte voor ondersteuning aan personen met een arbeidshandicap, zeer kwetsbare en kwetsbare werknemers. In functie van de budgettaire marge en de ontwikkelingen op federaal vlak zullen hierin prioriteiten bepaald worden.

Een analyse van de huidige maatregelen leert dat personen met ernstige arbeidsbeperkingen als gevolg van lage scholing, langdurige werkloosheid (> 5 jaar) en psycho-sociale problemen, die net zoals personen met een arbeidshandicap het verst van de arbeidsmarkt verwijderd zijn, niet gedefinieerd werden binnen de Europese Groepsvrijstellingsverordening. Dit is problematisch, omdat mensen met deze arbeidsbeperkingen naast rendementsverlies vaak een groot gebrek aan arbeidsattitude hebben, waardoor een inschakelingstraject van 24 maanden (uiterst kwetsbare werknemers) onvoldoende is een duurzame job te garanderen. Om dit belangrijk knelpunt op te lossen, is een indiceringsmethodiek op basis van objectieve criteria nodig. In overleg met de sector, het departement WSE en VDAB wordt een plan van aanpak opgemaakt om de dialoog met de Europese Commissie aan te gaan met als doel de langdurige ondersteuning van deze groep mensen mogelijk te maken, zoals vooropgesteld werd in het principeakkoord maatwerken.

4.1.2. Belangrijke randvoorwaarden voor het realiseren van de pijler maatwerken

Het toekomstig beleidskader gaat uit van gelijke ondersteuning voor werknemers met dezelfde afstand tot de arbeidsmarkt ongeacht de werkgever. Voor de module loonpremie betekent dit dat diverse bestaande premies hertaald moeten worden naar een **eenduidig premiestelsel**, rekening houdend met de specifieke noden tijdens de loopbaan van de werknemers. De realisatie ervan volgens het rugzakprincipe veronderstelt dat de verschillende subsidiestromen afgestemd worden. In het bijzonder de subsidies van de federale overheid en de huidige subsidies op Vlaams niveau opdat iedere werkgever dezelfde voordelen kan genereren. De onderhandelingen met de federale instanties zullen hiertoe geïntensifieerd worden.

Daarnaast zullen ook de verschillen op het vlak van loon- en arbeidsvoorwaarden in de verschillende maatregelen in kaart worden gebracht, met het oog op een verdere harmonisering. In overleg met de sectorale sociale partners zullen hiertoe binnen de budgettaire marges acties worden ondernomen. Ook de module 'begeleiding op de werkvloer' moet verder worden uitgebouwd. Conform het Vlaams Regeerakkoord zal samen met collega minister van Werk onderzocht worden hoe deze legislatuur een beleidskader voor begeleiding op de werkvloer kan worden uitgewerkt.

Om tot een kwalitatieve en eenduidige meting van de afstand tot de arbeidsmarkt te komen, is in samenspraak met de Vlaamse minister van Werk, **de stroomlijning van de indicering en de toeleiding van de potentiële werknemers met een verre afstand tot de arbeidsmarkt nodig**. Objectieve criteria en aangepaste methodieken/meetinstrumenten worden ontwikkeld. Het onderzoek in het kader van screeningsinstrument R-pas³, opgestart in de vorige legislatuur, wordt afgewerkt. In functie van de resultaten en aanbevelingen wordt bekeken in hoeverre dit instrument voor de personen met een arbeidshandicap en de personen met ernstige arbeidsbeperkingen als één van de indiceringsinstrumenten voor toeleidingsadvies aan de VDAB kan worden gebruikt. Een correcte en eenduidige indicering is essentieel voor de bepaling van de ondersteuningsmodules waar iemand recht op heeft conform het rugzakprincipe. Niet alleen in het kader van de instroom is een meting van de afstand tot de arbeidsmarkt nodig. Gedurende de loopbaan kan die afstand zich wijzigen door competentieversterking of psychosociale en/of medische redenen. Hetzelfde instrument moet dus in staat zijn om tijdens de loopbaan periodieke metingen te kunnen organiseren.

---

³ De R-Pas is een ruggengraattest voor het meten van arbeidscompetenties bij personen met een arbeidshandicap. Met ruggengraatinstrument wordt een batterij van uiteenlopende tests en vragenlijsten bedoeld, die snel en efficiënt een breed gamma van arbeidsvaardigheden scant. Sleutelwoorden hier zijn: strikte standaardisatie, individuele aanpak, beperkte afdurenduur (ca. drie uur all-in), adequate normering op representatieve groepen, doorgedreven validiteitsonderzoek.

De integratie van de beschutte werkplaatsen, de sociale werkplaatsen en de invoegmaatregel in het concept maatwerkbedrijven mag niet leiden tot een verschraving van het aanbod aan activiteiten en organisatiemodellen. Integendeel. Er moet voldoende ruimte zijn voor nieuwe activiteiten en diensten die passen binnen een inschakelingsverhaal. Concreet zal onderzocht worden hoe het principe van contingentering van het aantal werknemers met arbeidsbeperkingen en het principe van toewijzing aan specifieke activiteiten kan bijgestuurd worden om deze ruimte maximaal te creëren. Enclavewerken voor alle maatwerkbedrijven worden mogelijk en afgestemd op de federale overheid.

Maatwerkbedrijven ontplooiën hun activiteiten in een marktcontext. Zij zullen dus moeten kunnen aantonen dat zij marktconform werken. Voor de activiteiten of diensten zelf, zullen zij geen andere steun kunnen ontvangen dan hun collega-ondernemers. Een uitzondering hierop is als maatwerkbedrijven, net zoals andere ondernemingen, zich inschrijven op overheidsopdrachten in het kader van openbare aanbestedingen.

Naast de eigen activiteiten moeten maatwerkbedrijven in de toekomst de mogelijkheid krijgen om diensten in opdracht van de overheid uit te voeren. Deze diensten, onderdeel van de tweede pijler 'lokale diensteneconomie' moeten echter ondergebracht worden in een aparte sui generis binnen het maatwerkbedrijf.

In lijn van de doelstellingen in het Vlaams Regeerakkoord staat administratieve vereenvoudiging voorop bij de uitwerking van één, nieuw decretaal kader. De nodige maatregelen zullen leiden tot een transparante en administratief eenvoudige organisatie van alle procedures. Aanpassing van de procedures en de premiestelsels betekent ook een aanpassing van de informaticatools die deze procedures ondersteunen.

Het lopende **Vlaams Interprofessioneel Akkoord** (2006-2010) van de social en de non-profit voor de betrokken sociale economieondernemingen zal worden uitgevoerd. De voorziene middelen in toekomstige Vlaamse akkoorden zullen voor de sectoren beschutte en sociale werkplaatsen hun vertaalslag krijgen binnen het luik maatwerkbedrijven.

4.2. SD 2: Minder maatschappelijke noden door meer maatschappelijke diensten te koppelen aan de inschakeling van kansengroepen

De laatste decennia zorgen diverse demografische en socio-economische ontwikkelingen voor nieuwe uitdagingen. Meer werkende vrouwen, de vergrijzing en veranderde gezinsvormen zijn uitdagingen die antwoorden vragen. Ook de opwarming van de aarde vraagt toekomstgerichte antwoorden. De snelle veranderende trends in de samenleving zorgt voor de nood aan betrokkenheid en de versterking van sociale cohesie. In 1993 werd in het Europees Witboek al de aandacht gevestigd op de ontwikkeling van een lokale diensteneconomie die aan deze behoeften moet tegemoetkomen. Bovendien werd ook gewezen op het belang ervan als groeipool voor werkgelegenheid. Zowel de Hoge Raad voor Werkgelegenheid als de Europese Commissie stelden dat er een beleid gevoerd moest worden om deze lokale diensteneconomie te ontwikkelen en te ondersteunen. Op 21 december 2006 heeft het Vlaams Parlement het decreet houdende de lokale diensteneconomie aangenomen. Een jaar later was het structurele kader voor de lokale diensteneconomie operationeel.

Het basisidee van het decreet is de uitbouw van een aanvullend dienstenaanbod vanuit de overheid dat nauw aansluit bij maatschappelijke noden en evoluties waarbij een dubbele maatschappelijke meerwaarde of dividend gecreëerd wordt. Enerzijds door de inschakeling van kansengroepen te bevorderen én anderzijds door de principes van maatschappelijk verantwoord ondernemen in diensten te verankeren.

Versterken lokale diensteneconomie

In het Vlaamse Regeerakkoord wordt de lokale diensteneconomie vooropgesteld als 1 van de 2 pijlers van de sociale economie. De lokale diensteneconomie kan deze rol enkel ten volle spelen, mits ze versterkt wordt.

Op 1 januari 2008 trad het structurele kader voor de lokale diensteneconomie in werking. Meer dan een jaar later is duidelijk dat de basis weliswaar stevig is, maar dat de maatregel nog een aantal kinderziekten vertoont, o.a. de complexe procedure en interpretatie van de criteria. Op basis van een grondige evaluatie zal de bestaande regelgeving bijgestuurd worden met het oog op maximale tegemoetkoming aan lokale en bovenlokale maatschappelijke noden. Dat zal gebeuren binnen het kader van Diensten van Algemeen Economisch Belang. Dat zijn diensten die een overheid wenst te organiseren in het kader van het algemeen belang en die de markt niet, onvoldoende of op onjuiste wijze, voorziet. In deze evaluatie moet voldoende aandacht uitgaan naar de horizontale aandachtspunten uit de beleidsvisie: duurzaamheid, afstemming, vereenvoudiging, complementariteit, doorstroom en kwaliteit.

De hervorming tot de maatwerkpijler en de bijsturing van de lokale diensteneconomie mag niet als effect hebben dat mensen in de kou blijven staan. Daarom zal, gelet op de Europese regelgeving op vlak van werkgelegenheidssteun, onderzocht worden welke kwetsbare mensen door de mazen van het Europese vangnet vallen. Er zal bekeken worden of het nodig is en hoe de doelgroep van werknemers in de lokale diensteneconomie kan herdefinieerd worden, zodat zij evenveel kansen krijgen op duurzaam werk. Mensen die hiervoor in aanmerking zouden kunnen komen, zijn bijvoorbeeld ex-gedetineerden en gestraften, artikel 60-ers, mensen in armoede. Begin 2010 worden de sociale partners en het middenveld uitgenodigd om de conclusies van de lopende evaluatie te bespreken en op basis daarvan tot een tekstaanpassing van de regelgeving te komen, afgestemd met de bevoegde ministers binnen de Vlaamse Regering voor de respectievelijke klaverbladen. Snel handelen zal toelaten om in de tweede helft van 2010 de regelgevende procedure in gang te steken. Dat maakt het mogelijk om in 2012 te landen en het luik lokale diensteneconomie binnen het voorziene groeipad voor de sociale economie in het nieuwe kader te realiseren.

Verankeren klaverbladfinanciering

De koppeling van dienstverlening en inschakeling levert een win-winsituatie voor individu (burger, werknemer, klant), samenleving en beleid. Omdat gedeelde baten gedeelde kosten rechtvaardigen, is voor een model van **klaverbladfinanciering** gekozen voor de uitbouw van deze diensten. Dat betekent dat verschillende betrokken overheden bijdragen in de kosten en delen in de baten.

Om dit om te zetten in de praktijk werden er tussen een aantal bevoegdheidsdomeinen en/of overheden akkoorden gesloten over de aard van de dienstverlening en de wijze van financiering.

In de vorige legislatuur kwamen structurele **Vlaamse klaverbladen** tot stand rond buurtgerichte kinderopvang, flexibele en occasionele kinderopvang, logistieke en aanvullende thuiszorg, milieu- en natuurwerkers en groenjobs, huisbewaarders in de sociale huisvesting en buurtsport. Daarnaast werd samengewerkt op een aantal domeinen, weliswaar zonder structurele verankering in de belendende regelgeving. Het gaat over projecten in het kader van toerisme, energiesnoeiërs, fietspunten, lijnspotters.

Klaverbladfinanciering blijkt een zinvol concept, mits breed gedragen binnen het beleid. Verdere ontwikkeling en uitbreiding naar andere domeinen biedt dan ook kansen. In lijn met het Vlaamse Regeerakkoord zal in overleg met de bevoegde ministers de klaverbladfinanciering voor lokale diensteneconomie binnen andere beleidsdomeinen verder **structureel verankerd worden**. Daarnaast zal bekeken worden hoe binnen de bestaande klaverbladen groei te realiseren. Ten slotte zal onderzocht worden of het concept van klaverbladfinanciering kan inspelen op de nieuwe uitdagingen van de Vlaamse Regering zoals ondermeer armoedebestrijding, de stijgende zorgvraag, energiebesparing en de ontwikkeling van hernieuwbare energie.

Lokale diensten op maat van lokale noden

De lokale diensteneconomie is geen zuiver Vlaams verhaal. Naast de “Vlaamse klaverbladen” zijn er ook verschillende **lokale klaverbladen** in partnerschap met lokale besturen. Het huidige kader is echter onvoldoende op maat van lokale besturen. Bij de evaluatie van de lokale diensteneconomie zal dan ook aandacht gaan naar de versterking van de regierol van lokale besturen voor de lokale dienstenwerkgelegenheid⁴. Het uitgangspunt hierbij is tweeledig: de verankering van de regierol binnen het lokaal werkgelegenheidsbeleid en de afstemming van de dienstverlening van lokale diensten op lokale beleidskeuzes, o.a. in lokale sociale beleidsplannen. Deze lokale regierol heeft tot doel lokale dienstverlening op maat van lokale noden mogelijk te maken en te voorzien in lokale cofinanciering.

De ondersteuning van centrumsteden voor de uitbouw van hun lokale regierol blijft verzekerd. Voor de niet-centrumsteden zal op basis van de aanbevelingen van het project ‘regie-ondersteuning voor lokale besturen binnen de Resoc’s in het voorjaar 2010 bekeken worden of en hoe deze ondersteuning het best vertaald kan worden binnen een nieuwe ondersteuningsstructuur. (zie ook strategische doelstelling 4 “de weg naar een socialere economie faciliteren”)

Doorstroom

Een ander belangrijk thema op de agenda van de lokale diensteneconomie is **doorstroom**, afgestemd op de pijler maatwerken. Zonder de kwaliteit van de dienstverlening in het gedrang te brengen, zal gezocht worden naar een mechanisme om “doorstroomklare” mensen te begeleiden naar een job op de reguliere arbeidsmarkt. (Voor meer toelichting zie strategische doelstelling 3 ‘doorstroom’)

Een nieuw perspectief voor arbeidszorg

Als betaalde arbeid niet mogelijk blijkt, moet er gekeken worden of er ‘overdrachten’ mogelijk zijn naar alternatieve trajecten in functie van niet arbeidsmarktgerichte activiteiten met een aangepast vervangingsinkomen. Het Vlaams Regeerakkoord is duidelijk: de komende legislatuur wordt ten volle ingezet op de uitwerking een eenduidig, geïntegreerd beleidskader met aandacht voor zorgarbeid en arbeidszorg.

Duidelijke afspraken omtrent de finaliteit van arbeidszorgtrajecten moeten vooraf gemaakt worden om een geïntegreerd kader te realiseren. Voor wie betaalde arbeid omwille van een structurele zorgcomponent vandaag onmogelijk is, hebben alle baat bij alternatieven. Deze mensen moeten terecht kunnen in een duurzaam traject van zorgarbeid, ingebed binnen het welzijnsbeleid.

Voor wie betaalde arbeid binnen een afgelijnd tijds kader met aandacht voor de zorgcomponent wel haalbaar is, kunnen het best via arbeidszorgtrajecten groeien naar een duurzame tewerkstelling. Binnen het beleidsdomein sociale economie zal dit kader de expertise van de ondernemingen in de sociale economie valideren in functie van arbeidszorgtrajecten met finaliteit ‘opstap naar werk’. Dergelijke trajecten horen thuis binnen de sociale economie, gezien ze niet enkel de arbeidskansen verhogen via inschakeling op maat, maar ook de integratie van deze mensen in de samenleving bevorderen.

In samenspraak met de ministers van Welzijn en Werk zal werk gemaakt worden van een geïntegreerd beleidskader arbeidszorg met sociale economie als één van de pijlers. Samen met vertegenwoordigers van het brede werkveld, de sociale partners en de bevoegde diensten van VDAB, departement WSE alsook de betrokken diensten binnen het welzijnsbeleid, zullen de contouren voor dit beleidskader uitgetekend worden. Dit proces zal in nauw overleg met de

---

⁴ Regierol dienstenwerkgelegenheid zoals geformuleerd in het Samenwerkingsakkoord tussen de federale, Vlaamse en lokale overheden op vlak van lokaal werkgelegenheidsbeleid.

VESOC-werkgroep verlopen.
In functie van een Vlaams beleidskader is afstemming met de federale overheid wenselijk met het oog op een eenduidige aanpak naar rechten en uitkeringen voor personen in arbeidszorgtrajecten.
De bestaande afspraken tussen VDAB en RVA, RIZIV zijn bouwstenen voor dit beleidskader.

4.3. SD 3: Nieuwe duurzame jobs creëren door doorstroom te realiseren

‘Duurzame’ jobs voor kansengroepen is het oogmerk van de sociale economie. Al mag dat niet verengd worden tot bijkomende jobs in de sociale economie. Ook de doorstroom naar een job in de reguliere sector is een belangrijk kanaal. Elke werknemer die doorstroomt, maakt immers een plaats vrij in de sociale economie voor werkzoekenden.

Het is dan ook belangrijk om werknemers die doorstroomklaar zijn, alle kansen te geven en hen te ondersteunen om die stap succesvol te zetten. Al is doorstroom geen doel op zich. Doorstroom realiseren kan niet voor elke werknemer. Voor heel wat werknemers biedt sociale economie een duurzame tewerkstelling op maat die hen alle kansen biedt om zich ten volle te ontplooiën.

Het uitgangspunt moet dan ook zijn: duurzame tewerkstelling in de sociale economie zo lang als nodig, zo kort als mogelijk van zodra doorstroom een waardig alternatief kan zijn voor duurzame tewerkstelling in de sociale economie.

Vandaag is de uit- en doorstroom in de sociale economie nog te beperkt, uitgezonderd bij de uitdovende maatregelen zoals de invoegmaatregel. In de toekomst zal er meer aandacht moeten gaan naar doorstroom.

Doorstroom vanuit sociale economie omvat de overstap naar een arbeidssituatie met minder intensieve ondersteuning, zij het nog binnen het kader van de sociale economie, zij het naar een reguliere arbeidsplaats zonder of met tijdelijke ondersteuning. Dat is niet evident. Bepaalde afstanden tot de arbeidsmarkt zijn nu eenmaal nooit volledig overbrugbaar of kunnen van vandaag op morgen niet volledig overbrugd worden zonder enige vorm van ondersteuning. Via persoonlijke ontwikkelingsplannen wordt gestreefd om doelgroepwerknemers in de sociale economie te laten doorgroeien in functie van een duurzaam loopbaanperspectief. Toont een screening van de competenties aan dat de afstand tot de arbeidsmarkt verkleind is, dan zal bekeken worden hoe de opstap/doorstroom het best gerealiseerd kan worden. Of de stap naar de reguliere economie een succes wordt, hangt voor een groot stuk af van de begeleiding en ondersteuning bij de nieuwe werkgever. Die laatste staat er niet alleen voor. De werknemer krijgt een rugzak mee. Als blijkt dat een duurzame doorstroming niet haalbaar blijkt, dan moet een terugkeer naar de sociale economie mogelijk blijven.

Een rugzak ter ondersteuning van doorstroom

De rugzak die werknemers meenemen bij uitstroom kan naargelang de aard van de afstand tot de arbeidsmarkt bestaan uit een lagere loonpremie (al dan niet van beperkte duur), redelijke aanpassingen van de arbeidspost en/of de mogelijkheid tot begeleiding op de werkvloer van werknemer en/of werkgever.

De **loonpremie** wordt bepaald op basis van de afstand tot de arbeidsmarkt, zoals omschreven in de pijler maatwerken en zal bij doorstroom verminderen of wegvallen.

Een inclusieve samenleving is een samenleving die toegankelijk is voor iedereen. Toegankelijkheid moet de regel zijn, **redelijke aanpassing** in functie van de arbeidshandicap de uitzondering. Dit geldt ook binnen een arbeidssituatie. Nog te weinig werkgevers hebben hierbij de reflex om de aanpassingen zo uit te voeren dat zo veel mogelijk mensen hiervan gebruik kunnen maken.

In afstemming met de minister van Werk zal gestreefd worden om binnen de principes van maatwerken redelijke aanpassingen van individuele arbeidsposten te ondersteunen voor alle personen met een arbeidshandicap waarvoor dit nodig is. De maatstaf hierbij moet zijn dat de redelijke aanpassing van de arbeidspost de goedkeuring wegdraagt van alle betrokkenen.

Het luik **begeleiding op de werkvloer of omkadering** zal een belangrijke plaats innemen in de warme overdracht, maar heeft nog een sterke stroomlijning en verdere verankering nodig. Binnen de sociale en beschutte werkplaatsen en de lokale diensteneconomie bestaan specifieke regelingen voor omkadering. Voor andere maatregelen, met uitzondering van de werkervaring, is er geen begeleiding op de werkvloer voorzien.

Hoewel in de vorige legislatuur tijdelijke en experimentele kaders zijn opgestart om de inschakeling bij een nieuwe werkgever te vergemakkelijken, zoals supported employment en inschakelingscoaching, is er nog geen structurele verankering. De evaluatie van de invoegmaatregel wees echter uit dat een goede begeleiding op de werkvloer aan de start van een nieuwe tewerkstelling de slaagkans op een duurzaam traject aanzienlijk verhoogd. Om meer mensen een kans te geven op de reguliere werkvloer is dus de uitwerking en verankering van begeleiding op de werkvloer essentieel. In dit nieuwe model krijgen de sterkste punten uit de huidige methodieken (SUEM, jobcoaching, inschakelingscoaching, begeleiding op de werkvloer,...) best een plaats. Voor de uitvoering is samenwerking aangewezen. Uiteindelijk doel is om in 2012, in afstemming met de plannen van de minister van Werk, te komen tot één kader voor begeleiding op de werkvloer, zoals toegelicht in het strategische doelstelling 1 "*maatwerken*".

In kader van het ESF-programma 2007-2013 werd de voorbije jaren al extra ingezet op begeleiding op de werkvloer, op jobcoaching en supported employment. Bij de uitwerking van dit structurele kader zullen de kennis en ervaringen uit de huidige ESF-pilootprojecten meegenomen worden. Uit de ESF-themawerking die alle relevante actoren van deze pilootprojecten bundelt, blijkt dat een aantal randvoorwaarden nog verheldering nodig hebben vooraleer een kader voor begeleiding op de werkvloer uitgewerkt kan worden:

- (1) een bepaling van duurtijd en intensiteit van de begeleiding, ontwikkeld op maat en op niveau van de kandidaat;
- (2) de afstemming en versoepeling van de administratieve toelating en opvolging van de regeling rond onder meer 'terbeschikkingstelling'/detachering;
- (3) een bepaling van de minimale duurtijd van het contract bij de reguliere werkgever;
- (4) terugkeergaranties naar de sociale economieonderneming of kans tot trajectbegeleiding bij mislukking van de reguliere tewerkstelling met werkvloerbegeleiding;
- (5) eenvoudige registraties in het cliëntvolgsysteem van de VDAB;
- (6) een systeem van incentives voor de reguliere werkgevers;
- (7) een aangepaste financiering voor de sociale economieondernemingen die werknemers laten doorstromen.

In het najaar van 2009 worden de gesprekken met de betrokken stakeholders en federale instanties gestart.

4.4. SD 4: Door ondersteuning de sociale(re) economie alle kansen bieden

4.4.1. Uitbouw van een gericht en complementair ondersteuningsaanbod

Duurzame tewerkstelling in de sociale economie realiseer je niet alleen door loon- en omkaderingspremies toe te kennen of een rugzak mee te geven met de werknemer. Duurzame tewerkstelling van kansengroepen vraagt van ondernemingen ook engagementen en expertise naar methodiek, management, doelgroepenbeleid, innovatie, enz. Verwerving en behoud van die expertise is niet vanzelfsprekend in een steeds sneller evoluerende samenleving en economie. Ondersteuning is noodzakelijk om te komen tot een socialere economie.

In het verleden werd in het kader van het meerwaardenbesluit een specifiek ondersteuningsaanbod voor de sociale economie uitgebouwd. De instrumenten en maatregelen werden meestal opgebouwd met een zeer specifieke focus (doelgroep, maatregel of groep maatregelen), maar hielden geen gelijke tred met het beleid. Een recente evaluatie van de administratie wees uit dat de:

- efficiëntie en effectiviteit van de maatregelen niet altijd even optimaal is;
- de afstemming tussen de maatregelen onderling en met vergelijkbare maatregelen vanuit Economie vaak zoek is;
- een aantal maatregelen niet conform zijn aan de Europese staatssteunregels.

Een hervorming van het ondersteuningsaanbod dringt zich op. In lijn met de vereenvoudiging van de werkvormen binnen de sociale economie tot twee pijlers, maatwerk en lokale diensten, en conform het Vlaamse Regeerakkoord is het aangewezen om het huidige ondersteuningsaanbod te hervormen **op basis van de noden van sociale ondernemers en met het oog op de ondersteuning van innovatie in de sociale economie**. Hierbij zullen de woorden complementariteit en maatschappelijke meerwaarde centraal staan. In een eerste oefening zal de administratie een voorstel uitwerken op basis van de nog niet gevaloriseerde oefeningen uit de vorige legislatuur en rekening houden met nieuwe inzichten. Dat voorstel zal afgetoetst worden met de sector, het beleidsdomein EWI en de sociale partners om vervolgens aan de stakeholders voor te leggen. Een akkoord op korte termijn is een noodzakelijke voorwaarde voor een vlotte start van procedures omtrent een juridische verankering van de ondersteuningsstructuur in 2010.

Alle huidige instrumenten en maatregelen worden meegenomen in deze oefening: de adviesbureaus, de startcentra, het Vlaams Participatiefonds voor Sociale Economie (Trividend), het sociaal investeringsfonds, het fonds ter bevordering van de sociale economie, het Vlaams Overleg Meerwaardeneconomie, de ondersteuning van de verschillende koepelorganisaties, de VIPA-regelgeving, de activiteitencoöperaties, de verschillende bedrijfsconsulenten (op vlak van economische ondersteuning, tewerkstellingsmaatregelen, diversiteit, ...), ondersteuners van lokale besturen en de ondersteuning op vlak van kwaliteit en maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO).

4.4.2. Een nieuw elan voor het imago van de sociale economie

Het voorziene groeipad uit het Vlaamse Regeerakkoord is een prima aanzet, maar volstaat niet om de werkzaamheidsgraad van kansengroepen op te krikken. Om iedereen, ongeacht scholing, afkomst, fysieke of psychische beperkingen een eerlijke kans te geven op een duurzame job is de bereidwilligheid van alle betrokkenen nodig. Niet enkel de voor de hand liggende en rechtstreeks betrokken partners, ook 'de klanten' dragen bij tot een positieve beeldvorming van sociale economie. In de vorige legislatuur werd middels goede praktijkvoorbeelden de troeven van sociale economie in de kijker gezet. Terecht. Sociale economie is meer dan het bieden van werk op maat en in functie van de mogelijkheden van mensen die moeilijk voet aan de grond krijgen op de arbeidsmarkt. Het zijn ondernemingen die met hun expertise over inschakelingmethodieken

en maatschappelijk verantwoord ondernemerschap erin slagen het beste uit hun werknemers te halen en kwalitatieve producten en diensten te leveren aan hun klanten. Werk op maat, betrokkenheid van de werknemers, kwalitatieve producten en diensten, pionier in innovatie van maatschappelijk relevante niches, een duurzame en sociale aanpak én een rendement dat ook ecologische en maatschappelijke winst beoogt: sociale economie biedt toekomst en is een hefboom voor een andere en socialere economie. Middels een goede communicatiestrategie, die afgestemd is op mogelijke initiatieven van de sector zelf, zal dit beeld en die meerwaarde van sociale economie versterkt worden.

4.4.3. Ruimte maken voor nieuwe ideeën in de sociale economie

Innovatie versterkt de ambities van de sociale economie. Het is dan ook belangrijk om ruimte te bieden voor innovatie binnen de bestaande ondersteuningsstructuren. De voorbije en nog lopende projecten binnen het Fonds ter Bevordering van de Sociale Economie bieden waardevolle ervaring en kennis. Geslaagde innovaties verdienen maximale navolging.

Succesvolle innovatie gebeurt zelden toevallig, maar is meestal het resultaat van een proces waarin kennis, technologie en creatieve ideeën stapsgewijs omgezet worden in nieuwe producten of diensten. Optimale toegang tot en gebruik van het bestaande innovatie-instrumentarium is dan ook must. Het is niet alleen een kans om innovatie in de sociale economie te versnellen, het maakt ook mooie synergieën tussen het beleid sociale economie en het innovatiebeleid mogelijk. Net door de kruisbestuivingen met andere actoren kan innovatie in producten, diensten en processen echte veranderingen teweeg brengen.

Innovatie in de sociale economie stimuleren, vraagt een krachtige strategie voor de toekomst, die samen met de minister voor innovatie op punt wordt gesteld. Kernpunten zijn: samenwerkingsverbanden en netwerking tussen ondernemingen, innovatie op het gebied van materialen en productieprocessen, het aanboren van nieuwe markten, inspelen op investeringsprogramma's, het multipliceren van goede sociale ondernemingsmodellen en de verdere ontwikkeling van een HR-beleid op maat van kansengroepen dat op uitdagingen anticipeert.

4.4.4. Inzetten op expertiseontwikkeling en -overdracht

Sociale economie beweegt. Expertise en ervaring worden opgebouwd en gedeeld, zowel binnen als buiten de sector. Durven inspelen op nieuwe maatschappelijke noden opent de wereld van de sociale economie. Zich anders organiseren brengt nieuwe inzichten. Die combinatie geeft de sociale economie kansen om zich verder te ontwikkelen en te groeien. In overleg met de sector en de sociale partners zullen de behoeften in kaart gebracht worden en in aanvulling van hun eigen initiatieven, samen met de partners binnen het beleidsdomein WSE, zullen competentieversterkende trajecten uitgetekend worden. Binnen het beleidsdomein werk en sociale economie zal de expertise van VDAB, Syntra Vlaanderen en het ESF-Agentschap in het kader van competentiemeting en -ontwikkeling meegenomen worden in de ruime scope van sociale economie.

De inspanningen om het beroep van monitor/begeleider te opwaarderen tijdens de vorige legislatuur worden verder gezet, bijgestuurd en waar mogelijk versterkt met het oog op een pool van voldoende competente werkvloerbegeleiders.

Een goede wetenschappelijke onderbouwing van het beleid sociale economie blijft een noodzakelijke voorwaarde voor een optimale afstemming op demografische, maatschappelijke, economische en internationale evoluties.

Binnen het Vlaams Programma Strategisch Arbeidsmarktonderzoek werd in de vorige legislatuur het Steunpunt WSE opgericht. Het Steunpunt is een consortium van de Katholieke Universiteit Leuven, de Universiteit Antwerpen, de Lessius Hogeschool Antwerpen en de Vlerick Leuven Gent Management School. Binnen het Steunpunt zijn er 6 onderzoekslijnen waaronder één voor Sociale Economie (zie bijlage voor meer informatie over de werking van het Steunpunt.).

Aanvullend op het Steunpunt WSE biedt het Vlaams Interuniversitair Onderzoeksnetwork Arbeidsmarktrapportering, kortweg VIONA, ruimte voor concrete vraagstukken met betrekking tot het actuele werkgelegenheidsbeleid. VIONA is een onderzoeksnetwork dat in 1994, op initiatief van de Vlaamse regering en de Vlaamse sociale partners, werd uitgebouwd ter bevordering van het strategische arbeidsmarktonderzoek in Vlaanderen.

Samen met de minister van Werk zal verder geïnvesteerd worden in onderzoek en expertiseontwikkeling.

4.5. SD 5: Kwaliteit voorop stellen

4.5.1. Aansturen op een strategische managementvisie en –aanpak

Kwaliteitsvolle en duurzame jobs in ondernemingen verdienen een goede strategische managementvisie en –aanpak. Waar sinds meer dan een halve eeuw het oogmerk van ondernemen voornamelijk gericht was op economische winst (efficiëntiestreven vanuit vooral economische parameters), is gaandeweg het kwaliteitsstreven in alle processen en resultaten een issue geworden.

Tal van maatregelen zijn gekoppeld aan ontvankelijkheids- en erkenningcriteria die de overheid garanties moeten bieden op een minimaal kwaliteitsniveau van het dienstverlenings- of productenaanbod. Deze criteria kunnen veralgemenend worden gevat in een professioneel kwaliteitsdenken, dat vooraf een inzicht geeft in het functioneringsniveau van de organisatie of de onderneming. Kwaliteitsborging is door de Vlaamse overheid al opgebouwd en geïntroduceerd. Voorbeelden hiervan binnen WSE zijn de introductie van het kwaliteitsdecreet in de beschutte werkplaatsen, de gespecialiseerde opleiding-, traject- en screeningsorganisaties, het verbinden van kwaliteitsvoorwaarden aan het subsidiëren van opleidingsactiviteiten via opleidingscheques en in een later stadium de BEA-ondernemingsportefeuille. Ook binnen het ESF-programma is kwaliteitszorg een absolute prioriteit. De kwaliteitsopvolging en -borging gelden immers voor alle ESF –gefinancierde projecten. Op Europees vlak wordt duidelijk dat, naast financiële controlemechanismen, kwaliteitsborging en -opvolging op termijn als vaste pijlers zullen worden ingebouwd.

De Vlaamse Regering zet veel in op de inschakeling van kansengroepen en het leveren van maatschappelijke diensten. Het is niet meer dan logisch om garanties te vragen op het vlak van de kwaliteit van de ondersteuning en begeleiding, waarbij aspecten van maatschappelijk verantwoord ondernemen worden geïntegreerd.

4.5.2. Een kwaliteitskader ontwikkelen voor alle organisaties die ondersteund worden binnen het domein Werk en Sociale Economie

In de voorbereiding naar het decreet maatwerken hebben de betrokken stakeholders (de beschutte en sociale werkplaatsen en het beleidsdomein WSE) het kwaliteitsmodel 'de kwaliteitswijzer' uitgewerkt. Dat bevat een eenduidige visie voor de verschillende werkvormen. Proces en resultaat staan hierbij voorop. De kwaliteitswijzer zal het vertrekpunt zijn voor de oefening van integratie in de verschillende nieuwe regelgevingen en beleidskaders. Op basis van het ontwikkelde model en de verworven expertise zal in afstemming met de betrokken administraties en het middenveld onderzocht worden hoe de kwaliteitsborging, het toezicht, de administratieve opvolging en de ondersteuning voor de ontwikkeling en implementatie van de kwaliteitswijzer concreet vertaald kan worden. Veeleer dan bestraffend op te treden, zal de focus liggen op stimuli om kwaliteitsverbetering te ondersteunen.

Mits verdere uitwerking, kan de kwaliteitswijzer een voorbeeld worden voor de op stapel staande oefening van het beleidsdomein WSE, namelijk het vastleggen van een eenduidig kader van bepalingen en afspraken over kwaliteit en minimale kwaliteitsverwachtingen van de Vlaamse overheid, ten aanzien van alle organisaties die binnen het domein Werk en Sociale Economie (financieel) worden ondersteund.

Een eenduidige visie op kwaliteitsmanagement en een gemeenschappelijke basismethodiek effent de weg voor een vlotte omzetting in de praktijk van de verschillende initiatieven op het vlak van kwaliteitsmanagement binnen het beleidsdomein WSE. Dit neemt niet weg dat respect voor autonome beslissingen van elke WSE-entiteit en de keuzes van de ondernemingen zelf verzekerd zal zijn.

In overleg en afstemming met de Vlaamse minister van Werk en de entiteiten binnen het domein Werk en Sociale Economie, wordt op basis van de door het domein geformuleerde uitgangspunten bekeken op welke wijze dit kwaliteitsstreven voor alle intermediairen concreet vertaald kan worden.

4.6. SD 6: Maximale maatschappelijke meerwaarden realiseren

Vlaanderen in Actie bevestigt dat ondernemingen een belangrijke en strategische rol kunnen spelen in de bevordering van duurzame ontwikkeling en de uitvoering van de hierop gerichte beleidsstrategieën. Pact 2020 vertaalt dat in de concrete doelstelling dat organisaties en ondernemingen maatschappelijke verantwoordelijkheid opnemen en dat MVO algemeen verspreid is tegen 2020.

De huidige maatschappelijke en economische context versterkt bovendien de ambitie om het maatschappelijk verantwoord ondernemen te verbreden. De financiële en economische crisis hebben de samenleving op haar grondvesten laten daveren en pijnlijk aangetoond dat de arbeidsmarkt noch de economie voorbereid waren op een schok van die omvang. Een andere kijk op ondernemen is bijgevolg meer dan een interessante studiecasse, het is een noodzaak.

Ondernemen in de toekomst vereist een andere definitie van winst. Steeds meer dringt het besef door dat economische winst niet langer de enige maatstaf zal zijn, ecologische en maatschappelijke rentabiliteit zullen op gelijke hoogte moeten staan. Partnerschappen en innovatie zijn in dit concept kernprincipes. Dit vooruitzicht biedt kansen voor organisaties en ondernemingen die zich richten op innovatie. Vooruitlopen op de uitdagingen van morgen is vandaag nieuwe modellen en werkwijzen uitwerken. Die omslag in denken vraagt tijd en zal niet gebeuren van vandaag op morgen. Het komt er dus op aan om in te spelen op maatschappelijke behoeften en zo de maatschappelijke meerwaarden ervan waar te maken. Die maatschappelijke meerwaarden binnen en buiten de sociale economie moeten zichtbaar worden.

4.6.1. Sociaal innoveren door sociaal inspireren

De geschiedenis van de brede beweging van de sociale economie toont haar enorme potentieel in sociale innovatie. Zowel voor de werknemer als voor de klanten. Wie het moeilijk heeft, krijgt ondersteuning. Samen wordt gezocht naar antwoorden op maat voor individuele problemen. Betrokkenheid en het bevorderen van sociale cohesie zijn de ijkpunten voor ondernemen. Dat brengt ook met zich mee dat sociale economie antwoorden kan bieden op maatschappelijke noden die onvoldoende worden aangepakt door de overheid of privésector. De zwakkere werknemer betaalt als eerste de prijs van de economische crisis. En tegelijkertijd geldt ook voor sociale economie: wie niet innoveert, belandt vroeg of laat in de rode cijfers.

Een andere en socialere economie biedt ruimte aan ondernemingen en organisaties met zin voor innovatie. Aan denkers of doeners die creatieve ideeën omzetten in een nuttig product of een gewenste dienst die bovendien werk voorziet voor andere mensen, ook uit de kansengroepen. Of die het leefmilieu wat beter maken en zo bijdragen aan het veilig stellen van de toekomst. Het is vandaag meer dan ooit tijd voor een andere en meer socialere economie. Een economie die driemaal winst nastreeft: economisch, ecologisch en sociaal. Zo'n ondernemingen en organisaties zijn te volgen voorbeelden die, waar nodig, ondersteuning verdienen om hun inzet om te zetten in een succesverhaal in de praktijk.

De principes van coöperatief ondernemen opwaarderen

Binnen de sociale economie is ondernemen volgens coöperatieve waarden een synoniem van samen ondernemen volgens democratische besluitvormingsprincipes. De voorlopers binnen het coöperatieve ondernemen zijn vaak ondernemingen die weinig zichtbaar zijn, hoewel hun meerwaarde voor de samenleving aanzienlijk is. In crisistijden blijken zij ook beter bestand tegen schokken en worden ze beloond voor hun keuze voor duurzame groei. Mooie voorbeelden daarvan zijn bedrijven actief in alternatieve nutssectoren en de landbouw.

Deze ondernemingen zijn pioniers die durven van de gekende paden afwijken en nieuwe wegen verkennen met het oog op een andere en socialere economie. Zo'n ondernemingen verdienen niet enkel erkenning in hun pioniersrol maar ook, indien gewenst, ondersteuning bij opstart en bij de confrontatie met eventuele groeipijnen. Essentieel hierbij is dat deze ondernemingen de weg vinden naar het ondersteuningsaanbod.

Coöperatief ondernemen kan een belangrijke rol spelen in de veranderde samenleving. Nieuwe behoeften vragen andere antwoorden. Zo stelt de vergrijzing andere eisen aan de manier van wonen, de doorgroei van ondernemingen uit de sociale economie alsook het coöperatief ondernemen in het voorzien van groen en hernieuwbare energie

In het kader van een activering van kansengroepen én een realisatie van een socialere economie wordt het ondernemerschap aangemoedigd. Voor werkzoekenden en leefloners kan nu al de activiteitencoöperatie een belangrijke optie zijn om een succesvolle start te realiseren. Het is essentieel om ook bij deze trajecten naar ondernemerschap te vertrekken vanuit het potentieel van het individu en competentiedenken.

Tot eind 2011 loopt het ESF-project "Ondernemen werkt". Het samenwerkingsakkoord dat in 2009 werd gesloten tussen de Vlaamse Activiteitencoöperaties (AC's) en SYNTRA Vlaanderen is daarnaast een mooi voorbeeld van verrijkende partnerschappen. SYNTRA Vlaanderen wil tegemoetkomen aan bepaalde niet-gedekte vormingsbehoeften in een vormingsaanbod op maat van de deelnemers van AC's. Het betreft kortlopende interactieve workshops over specifieke praktische thema's, complementair aan het bestaande begeleidingsaanbod en gebaseerd op een ervaringsgerichte aanpak. De competentieverhoging van deelnemers aan AC's wordt zo in de praktijk omgezet.

Een nieuw bilan voor gemeenschapsmunten

Momenteel bestaan er in diverse landen (op nationaal of stedelijk niveau) projecten rond complementaire munten. Ze gaan uit van de kans om een stimuleringsbeleid uit te denken, dat niet met 'gewoon geld' betaald moet worden. Dit is vergelijkbaar met bedrijven die bijvoorbeeld loyalty punten uitreiken aan klanten. Een mooi voorbeeld van een complementair muntsysteem vinden we in Japan, waar mensen hulpbehoevenden (zieken, ouderen,...) ondersteunen en hiervoor punten verwerven, die ze dan kunnen "consumeren" op het moment dat ze die hulp zelf nodig hebben. Dichter bij huis experimenteert men met CO2 munten die ecologische consumptiegedrag belonen en zijn diverse lets-netwerken⁵ actief.

De introductie van complementaire munten is een hefboom om de huidige economische crisis en sociale en ecologische uitdagingen innovatief te vertalen naar kansen. Deze strategie zal het makkelijker maken voor mensen, organisaties, middenveld, lokale en Vlaamse overheden alsook bedrijven, om initiatieven te nemen die sociaal en ecologisch gedrag bevorderen en belonen. Via een complementair muntsysteem kunnen met beperkte investeringen initiatieven genomen worden die maatschappelijk en ecologische beleidsdoelstellingen met elkaar verbinden.

In 2009 werd alvast alle beschikbare informatie rond het thema gebundeld en een praktijkgids ontwikkeld. Daarnaast startte een pilootproject 'complementaire munten' op, dat in 2010 op zijn merites zal beoordeeld worden. Op basis daarvan worden de opportuniteiten en mogelijke toepassingsgebieden op Vlaams niveau in kaart gebracht. Mits concrete ondersteuning bij het opzetten van bottom-up initiatieven wordt zo bijgedragen tot meer actief burgerschap.

---

⁵ LETS staat voor "Local Exchange and Trading System". Vrij vertaald betekent "lokaal uitwisseling systeem". Het LETS- systeem is een gesloten ruilsysteem waar LETS-leden met elkaar handelen en transacties waarderen met LETS-eenheden. Een LETS-groep organiseert het kader waarbinnen het ruilen zich kan ontplooiën. Zij maakt de lijst van vraag en aanbod op, een contactlijst, ruilbonnen, en zorgt voor de administratie van de ingevulde ruilbonnen.

4.6.2. Pionieren in maatschappelijk verantwoord ondernemerschap

Bijdragen aan de verduurzaming van onze samenleving

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen is de bedrijfsvertaling van duurzame ontwikkeling. De decretale bepaalde hernieuwing van de Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling biedt de Vlaamse regering de kans om een ambitieuze langetermijnstrategie te ontwerpen. Om een duurzaam beleid op ondernemingsniveau ingang te doen vinden, zal sociale economie een voortrekkersrol opnemen om te komen tot een meer gecoördineerd optreden van de Vlaamse overheid en het streven naar een optimale inzet van de aanwezige hefboomen. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen is als referentiekader voor bedrijven en organisaties een motor voor innovatie. In samenspraak met andere relevante beleidsdomeinen en de collega's in de Vlaamse Regering, zal werk gemaakt worden van een kruisbestuiving tussen sociale innovatie en de transitiearena's die worden opgezet om tot een duurzame samenleving te komen. Verder moet de Vlaamse toekomstvisie gelijke tred houden met de ontwikkelingen op internationaal en Europees niveau en het sociale aspect bij de transitie naar een groenere economie voldoende in acht nemen.

Uiteraard dragen organisaties en ondernemingen bij tot het verbreden van het maatschappelijk draagvlak. De ondernemingen en organisaties sociale economie nemen hierin een voortrekkersrol op.

Allianties aangaan om maatschappelijk verantwoord ondernemerschap te stimuleren

Binnen de sociale economie streven ondernemingen naar een dynamisch evenwicht tussen de belangen van de verschillende stakeholders. Ze beogen daarbij de realisatie van economisch succes, sociale verrijking én ecologische winst.

De bevordering van maatschappelijk verantwoord ondernemerschap is momenteel nog te veel een verantwoordelijkheid van het beleidsdomein werk en sociale economie. WSE nam de voorbije jaren een voortrekkersrol op binnen de Vlaamse overheid om MVO op de kaart te zetten en vernieuwing te stimuleren. Deze visie op ondernemen moet een vaste waarde worden. Daarom zal ingezet worden op de dialoog met de sociale partners. MVO moet de komende legislatuur een horizontaal beleidsthema worden doorheen diverse beleidsdomeinen.

De afgelopen regeerperiode werd samen met het ESF-Agentschap een initiatief opgestart om MVO ingang te doen vinden op de werkvloer bij KMO's. Via een scan krijgt de organisatie een overzicht van haar huidige MVO-gehalte waaraan een ondersteunende MVO-verbeteractie wordt gekoppeld. In samenspraak met relevante beleidsdomeinen, die ook de verduurzaming van het bedrijfsleven ondersteunen, zal bekeken worden hoe deze informatie maximaal erkend en gebruikt kan worden met het oog op bevordering van MVO in het Vlaamse bedrijfsleven. Ook de onderlinge afstemming van de eigen initiatieven en de ontwikkeling van nieuwe initiatieven staat op de agenda.

Het Pact 2020 ambieert dat organisaties en ondernemingen maatschappelijke verantwoordelijkheid opnemen en dat MVO algemeen verspreid is tegen 2020. Dit vraagt om slimme en concrete doelstellingen en indicatoren. Samen met de ministers van Economie en Werk en in overleg met de sociale partners zal een kader en bijhorende bruikbare indicatoren ontwikkeld worden. Uitwisseling van goede praktijken op vlak van MVO-criteria in steunmaatregelen is aangewezen.

Naar een multistakeholderbenadering voor mvovlaanderen.be

Het Digitaal Kenniscentrum MVO Vlaanderen (DKC) is sinds 2005 als start- en ontmoetingsplaats voor iedereen in Vlaanderen met een interesse voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. Het heeft volgende opdrachten:

1. actief aanbieden van informatie en ondersteuning op het vlak van MVO;
2. doorverwijzen naar meer gespecialiseerde kennisdragers, informatieaanbieders of ondersteuningsorganisaties;
3. sensibiliseren van stakeholders rond MVO;
4. in nauwe samenwerking met bestaande kennisinstellingen 'witte vlekken' in kennis blootleggen;
5. bevorderen van netwerking tussen de verschillende actoren en samen met bestaande netwerken en intermediairen, lerende netwerken van kmo's en bedrijven stimuleren.

Een evaluatie in 2008 toonde aan dat het DKC haar digitale rol ten volle heeft gespeeld: de website is de referentie voor MVO in Vlaanderen en een nieuwe versie werd gelanceerd in 2009 met de nadruk op het in de praktijk brengen van MVO.

De digitale vorm van het DKC en het beheer van de website toont aan dat er nog ruimte is voor verbetering. Om een consistent verhaal te brengen is de uitbreiding van het partnerschap rond het DKC noodzakelijk. Naast het huidige online aanbod zullen ook offline initiatieven (zoals bijvoorbeeld lerende netwerken, vormingsessies,...) aangeboden worden. Op die manier kan het DKC uitgroeien tot een gedragen kenniscentrum, waarbij de stakeholders van MVO in Vlaanderen samenwerken om de doelstelling uit Pact 2020 halen. In 2010 moet dat scenario klaar zijn, zodat in 2012 het multi-stakeholderverhaal een feit is.

4.6.3. Van voorbeeld- naar voorloperfunctie: zelf pionieren

Een inspirerende voorbeeldfunctie vanuit de overheid

Overheidsorganisaties houden zichzelf best een spiegel voor. Wat de overheid vraagt aan organisaties, ondernemingen op vlak van maatschappelijke verantwoordelijkheid, moet de overheid ook zelf kunnen waarmaken.

In de strategie duurzame ontwikkeling heeft de voorbeeldfunctie van de overheid rond diverse duurzaamheidsaspecten alvast een kader gevonden. Binnen de bevoegdheid sociale economie wordt dit maximaal onderschreven. Meer nog, het beleidsdomein WSE binnen de overheid moet een voorloper worden op vlak van aankoopbeleid, stakeholdersbeleid en algemene strategie.

Sociale meerwaarden zichtbaar maken in aankopen en middelenbeheer

In 2009 werd een eerste Vlaams actieplan duurzame overheidsopdrachten opgemaakt. Gelet op het aanzienlijke volume van overheidsopdrachten dat de overheid jaarlijks aanbesteedt, vormt de verduurzaming van aankopen het sluitstuk van verduurzaming van de economie. Sociale duurzaamheid verdient daarin een prominente plaats.

In het kader van het actieplan worden pilootprojecten gestart omtrent een nieuwe werkwijze sociale criteria binnen enkele sociale huisvestingsmaatschappijen. In 2010 zullen de eerste resultaten hiervan zichtbaar zijn. Er zal worden nagegaan hoe bedrijven en organisaties die diensten verlenen aan de Vlaamse overheid ondersteund kunnen worden bij de uitbouw van sociaal duurzame productie en dienstverlening. Dit kan via pilootprojecten in flankerend beleid. Op basis van de resultaten worden deze pilootprojecten maximaal gevaloriseerd. Ook in toekomstige actieplannen duurzame overheidsopdrachten krijgen pilootprojecten een plaats.

Sociale meerwaarden moeten zichtbaar worden. Waar bij ecologische criteria “external benefits” niet langer wordt betwist, stelt deze principenvraag zich wel nog op sociaal-maatschappelijk vlak. In een internationale context komen beide vaak geclusterd voor, een tendens die zich ongetwijfeld zal verder zetten. Zo hebben producten vaak meerdere labels om zowel het sociale als ecologisch verantwoorde gehalte ervan te onderstrepen. Onderzoek, ontwikkeling en sensibilisatie rond instrumenten en labels die sociale meerwaarden zichtbaar en meetbaar maken, moet gestimuleerd worden. De uitdaging hierbij is te komen tot een evenwicht tussen de sociale, ecologische en economische meerwaarden binnen duurzame productie en consumptie. Enkel op die manier kan dubbel dividend denken, een ecologische win die automatisch een sociale win oplevert en vice versa, in de praktijk op zijn verdiensten worden getoetst.

Ook de steden en gemeenten werden in de vorige legislatuur op weg gezet naar meer sociaal verantwoord aankopen. Zo werd binnen VVSG een leidraad ontwikkeld om de aankopers en beleidsmakers concreet te ondersteunen bij het verduurzamen van hun aankopen. De vergrijzing en veranderingen in het eigen personeelsbeleid zorgen ervoor dat hier nog heel wat onontgonnen terrein ligt. De mogelijkheden van steden en gemeenten en social profit organisaties om weinig ‘vermarktbaar’ diensten uit te besteden moeten in kaart gebracht worden. Aandacht zal gaan naar doorstroommogelijkheden voor werknemers uit de sociale economie, gekoppeld aan een gerichte ondersteuning voor een innovatief sociaal aankoopbeleid. Een gelijke toegang tot de markt en aantoonbare maatschappelijke meerwaarden zijn onze toetsstenen.

Dit alles zal maximaal afgestemd worden op het in opmaak zijnde Europese kader voor sociale overwegingen binnen overheidsopdrachten.

5. Streven naar sterke partnerschappen

Het beleid sociale economie staat voor grote uitdagingen. Ambitieuze doelstellingen en beleidsengagementen moeten er voor zorgen dat deze doelstellingen worden omgezet in concrete resultaten.

Zeker in economisch en financieel moeilijke omstandigheden, is de betrokkenheid van diverse stakeholders en partners noodzakelijk. Dat veronderstelt verantwoordelijkheidszin van alle betrokken partners om invulling, uitvoering en kleur te geven aan het beleid Sociale Economie.

Elke rader in het raderwerk zal, binnen zijn of haar kunnen, worden uitgenodigd om mee te werken aan de uitdagingen waar we voor staan.

5.1. Middenveld

Belangrijkste stakeholders voor het beleid zijn de vele organisaties en ondernemingen die de tewerkstelling van kansengroepen in de sociale economie mogelijk maken en ondersteunen. Via het Vlaams Overlegplatform Sociale Economie, wordt de dialoog met de vertegenwoordigers van de diverse sectoren binnen de sociale economie opgestart om de vooropgestelde hervorming te realiseren. In dit proces zijn zij cruciale gesprekspartners.

De sector zal dan ook op regelmatige basis betrokken worden bij de beleidsvoorbereiding en – uitvoering in al zijn aspecten. Via rondetafels, bilaterale gesprekken, bevragingen, werkbezoeken wordt de vinger aan de pols gehouden bij wat leeft in de sociale economie.

Ook het ruimere middenveld is een belangrijke gesprekspartner. Het overleg met o.a. het Netwerk van de verenigingen waar armen het woord nemen in het kader van het armoedebeleid, de gebruikersorganisaties, het minderhedenforum zal verder gezet worden.

5.2. Sociale partners

Naast de leden van het Vlaams Overlegplatform Sociale Economie zijn ook de sociale partners een bevoorrechte gesprekspartner. Het streven naar een socialere economie, maatwerk dat openstaat voor reguliere ondernemingen en het bevorderen van doorstroom via het rugzakprincipe, staan centraal in deze dialoog. Ook de afstemming van de sociale economie met de reguliere economie zal onderdeel zijn van de dialoog met de sociale partners om te komen tot een zo ruim mogelijk gedragen beleid.

Samen met de collega-ministers wordt gewerkt aan een duurzaam werkgelegenheidsplan met de sociale partners. De besprekingen starten in aanloop van de werkgelegenheidsconferentie in het najaar 2009. Jobcreatie in en versterking van de sociale economie moet een billijk onderdeel van deze werkgelegenheidsconferentie zijn. In tijden van crisis mag niet enkel ingezet worden op zij die dreigen hun job te verliezen of die nood hebben aan bijkomende opleiding. De sociale economie in het bijzonder biedt in crisistijden een duurzaam perspectief voor de zwaksten op de arbeidsmarkt.

Belangrijke beleidsthema's worden teruggekoppeld op het Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité (VESOC) zoals arbeidszorg en het te ontwikkelen kader rond begeleiding op de werkvloer.

5.3. Overheid

5.3.1. De Vlaamse overheid

Het beleidsdomein WSE

In de lijn van het regeerakkoord werken alle entiteiten op een constructieve en proactieve manier samen en maken zij duidelijke afspraken om tot een kwaliteitsvolle en kostenefficiënte dienstverlening naar alle burgers en organisaties te komen.

Performante overheidsdiensten zijn een garantie dat mens en bedrijf kan rekenen op een correcte en tijdige uitvoering van het beleid. Een flexibele organisatie maakt kort op de bal spelen mogelijk. Performante overheidsdiensten zijn dus diensten die de juiste dingen juist doen (efficiëntie en effectiviteit) met de juiste medewerkers (competent en opgeleid) en binnen de juiste organisatiestructuur (gericht op de realisatie van de doelstellingen) en met de juiste processen en procedures (organisatiebeheersing).

In de beheersovereenkomsten met de verschillende entiteiten van het beleidsdomein Werk en Sociale Economie zijn reeds doelstellingen opgenomen om een performante dienstverlening te garanderen. In de volgende beheersovereenkomsten met de agentschappen en de managementovereenkomst met het Departement WSE die tijdens deze legislatuur worden afgesloten, zal dit nadrukkelijk opnieuw opgenomen worden.

De sleutel tot een meer **administratief vereenvoudigde overheidsdienstverlening** ligt in op het punt stellen van processen, procedures en regelgeving en in een doorgedreven informatisering.

Een verregaande **informatisering** met aantoonbare efficiëntiewinsten en een aantoonbaar kwaliteitsvolle dienstverlening zijn een noodzaak om performant en wendbaar te blijven werken. De entiteiten van het beleidsdomein Werk en Sociale Economie hebben al lang een cultuur die een efficiënte en effectieve informatisering binnen haar organisaties ondersteunt en sommigen, zoals de VDAB, behoren tot de top wat betreft het gebruik van ICT-toepassingen in haar dienstverlening.

Er zal blijvend geïnvesteerd moeten worden in performante ict-toepassingen, in het bijzonder in functie van de nieuwe maatwerkpijler.

Door uitbreiding van het aanbod van eenmalige gegevensopvragingen, het gebruik van authentieke bronnen en een maximale gegevensdeling tussen de verschillende bestuurslagen zal de kwaliteit, snelheid en transparantie van de dienstverlening nog meer gegarandeerd zijn.

Een performant beleid op vlak van Werk en Sociale Economie vraagt ook een efficiënt en kwaliteitsvol **handhavingsbeleid**. De op 5 mei 2006 door de Vlaamse regering goedgekeurde versterking van de afdeling inspectie had ondermeer tot doel het toezicht op allerlei subsidie- en premiestelsels en -maatregelen grondiger door te voeren en dit zowel inhoudelijk als financieel. Na realisatie van deze versterking werd m.b.t. de sociale economie vanaf 2008 een specifieke jaardoelstelling geformuleerd met een tweeledig doel: de know-how en kennis binnen de afdeling van de te controleren materies verhogen én een voldoende aantal controles uitvoeren. Sinds 2008 is er een significante stijging van het aantal controles, vnl. bij de beschutte werkplaatsen en de sociale werkplaatsen.

De afdeling inspectie toetst of de toegekende subsidies rechtmatig worden verworven en op een correcte wijze worden aangewend. Bovendien wordt nagekeken of aan de wettelijke voorwaarden, alsook aan de erkenningsvoorwaarden wordt voldaan. Belangrijke aandachtspunten blijven de voorwaarden inzake kwaliteit. Desgevallend kan IWSE samenwerken met verschillende inspectiediensten dankzij een samenwerkingsakkoord met de federale inspectiediensten. Via risicoanalyse en steekproeftrekking, maar ook naar aanleiding van klachten en meldingen, worden de te controleren werkgevers geselecteerd. Doelstelling is om steekproef- en cyclusgewijs op regelmatige basis alle ondernemingen en projecten aan een inspectie te onderwerpen. Op basis van deze ervaringen opgebouwd tijdens controles, geeft de afdeling inspectie beleidsaanbevelingen. Voor Europese subsidiedossiers is een nieuwe auditstrategie ontworpen waaraan de afdeling inspectie WSE volop uitvoering zal geven.

Al deze actiepunten en initiatieven worden verder gezet. Daarbij moet ook aandacht gaan naar het toezicht op de naleving van nieuwe beleidmaatregelen (o.m. klaverbladsubsiëring, lokale diensteneconomie, arbeidszorg, werkgelegenheidssteun, begeleiding op de werkvloer, enzovoort).

Grote ambities realiseren met sterke partners

Zonder een open en doorgedreven samenwerking tussen departement en agentschappen betrokken bij het beleid sociale economie, wordt het moeilijk mijn ambities effectief te realiseren. Het is daarom wenselijk dat regelmatig overleg plaatsvindt tussen de diverse entiteiten met het oog op beleidsafstemming, administratieve vereenvoudiging en gegevensuitwisseling.

Het departement WSE staat in voor de beleidsvoorbereiding- en evaluatie, conform de ambities in het Vlaams regeerakkoord, dit in nauw overleg met de relevante stakeholders. Binnen het Vlaams Subsidieagentschap WSE ligt een belangrijke uitdaging om de hervorming van de maatregelen op het terrein in goede banen te leiden.

De VDAB als arbeidsmarktregisseur regelt, organiseert, faciliteert en coördineert de arbeidsmarktwerking zodat de uitvoerders die daar best voor geschikt zijn, aanbieden wat nodig is voor de loopbaanbehoeften van de burger en de personeelsbehoeften van werkgevers, in functie van effectiviteit, efficiëntie en klantgerichtheid. Dit behelst onder meer de erkenning van actoren, monitoring, kwaliteitsbewaking en evaluatie van acties en het organiseren van toeleiding.

Ook de expertise van Syntra-Vlaanderen op vlak van ondernemerschap kan mijn beleid verrijken. Het hoeft dan ook geen betoog dat de agentschappen nauw betrokken zullen worden bij de opmaak van de nieuwe regelgeving.

Tot slot biedt het ESF-Agentschap kansen op innovatie en valorisatie om het Vlaams beleid m.b.t. sociale economie te versterken.

De beleidsraad WSE is het forum om op regelmatige basis met alle entiteiten in dialoog te gaan.

In lijn met de vereenvoudiging en afstemming die wordt vooropgesteld, zullen ook inspanningen gedaan worden om de samenwerking tussen het departement WSE, het VSAWSE en de VDAB transparanter en coherenter te laten verlopen. Er zal een werkgroep geïnstalleerd worden waarin voorstellen besproken zullen worden om naar een meer 'consistente en werkbaar' taakverdeling binnen het beleidsdomein te komen op vlak van afstemmingsstructuren, administratieve vereenvoudiging en automatische gegevensuitwisseling

Met de minister van werk is afstemming en samenwerking bijgevolg noodzakelijk om de doelstellingen van het Vlaams regeerakkoord en het Pact 2020 te realiseren. Op een aantal raakvlakken tussen beide bevoegdheden dienen gezamenlijke beleidsinitiatieven te worden genomen. De werkgelegenheidsconferentie in het najaar 2009 is een eerste belangrijke mijlpaal. De hervorming van de sociale economie zal een tweede belangrijk dossier worden.

De andere beleidsdomeinen

Het Vlaams Regeerakkoord schetst duidelijk de nood aan een beleidsdomeinoverschrijdende aanpak gegeven de toegenomen complexiteit en onderlinge verwevenheid van onze samenleving. In het bijzonder voor de sociale economie is beleidsdomein overschrijdend werken een absolute must. Sociale economie bevindt zich immers steeds op een snijpunt van diverse domeinen aangezien de inschakeling van kansengroepen vaak gekoppeld is aan een maatschappelijke dienstverlening. Deze win-win voor individu, onderneming en samenleving kan alleen gerealiseerd worden mits beleidsoverschrijdende samenwerking.

Het spreekt voor zich dat de beleidsdomeinen die betrokken zijn bij de lokale diensteneconomie ook echte partners zijn voor het beleid sociale economie. Overleg, afstemming en samenwerking met de collega's in de Vlaamse Regering zal noodzakelijk zijn om de verankering van de klaverbladen te realiseren.

De betrokkenheid op de werkgroep duurzame ontwikkeling blijft gegarandeerd. Samen met de ministers bevoegd voor het economisch en innovatiebeleid wordt gezocht naar afstemming en meer complementariteit met het beleidsdomein EWI m.b.t. het ondersteuningsbeleid en het uitwerken van een breed MVO-beleid.

Tot slot zal met betrekking tot het thema arbeidszorg een gezamenlijk initiatief van de ministers van werk, welzijn en sociale economie nodig zijn.

5.3.2. Europa

Europese regelgeving schetst de krijtlijnen waarbinnen haar lidstaten kunnen werken. Naar aanleiding van de nieuwe algemene Groepsvrijstellingsverordening, gepubliceerd op 6 augustus 2008 in het Europees Publicatieblad, werden alle bestaande maatregelen binnen het beleidsdomein getoetst op basis van hun overeenstemming met de Europese staatssteunreglementering. De analyse legde een aantal pijnpunten bloot die in de hervorming van de maatregelen zullen worden opgevangen. Daar waar het huidige kader geen beleidsruimte biedt, wordt de dialoog met de Europese Commissie opgestart.

Er wordt werk gemaakt van een meer proactief beleid ten aanzien van Europa.

5.3.3. De Federale overheid

Het samenwerkingsakkoord voor de sociale economie tussen de Federale Staat, de Gewesten en de Duitstalige Gemeenschap loopt dit jaar af. Er zal zo snel mogelijk een overleg met de federale overheid worden opgestart om de toekomst van het samenwerkingsakkoord te verduidelijken.

Met de federale overheid wordt de dialoog met betrekking tot de afstemming van Vlaamse en federale tewerkstellingsmaatregelen verder gezet.

5.3.4. Lokale overheden

Lokale besturen worden ondersteund bij de invulling van hun lokale regierol op vlak van lokale werkgelegenheid.

In overleg met de betrokken stakeholders zal de nood aan ondersteuning van gemeenten en de wijze waarop deze best georganiseerd wordt, in kaart worden gebracht. De evaluatie van het lopende project 'regie-ondersteuning voor lokale besturen binnen de Resoc's' moet de nodige input leveren om deze vorm van ondersteuning de juiste plaats te geven binnen het nieuwe ondersteuningskader, met bijzondere aandacht voor de stedelijk context.

De demografische en socio-economische evoluties stellen zich het scherpst in steden. Dit brengt nieuwe noden met zich mee die gepaste antwoorden vragen, vnl. op buurtniveau, maar binnen de stedelijke dienstverlening. Steden worden bovendien ook geconfronteerd met de arbeidsparadox, veel laaggeschoolden en andere maatschappelijk kwetsbare groepen die onvoldoende aansluiting bij de arbeidsmarkt vinden. De schaalgrootte van steden is een troef om te komen tot duurzame antwoorden.

Dat biedt kansen voor sociale economie en diensteneconomie. Partnerschappen met gedeelde verantwoordelijkheden met onze steden zijn bijgevolg noodzakelijk.

Met de **provincies** zal overleg gepland worden om de provinciale beleidsinitiatieven, met betrekking tot de sociale economie, af te stemmen op het Vlaams beleid.

5.4. Noord Zuid

In 2009 startte het project 'social economy: community investment program on local economic development' gekoppeld aan het door VAIS ondersteunde voedselzekerheidsprogramma. Er zal worden ingezet op het versterken van bestaande coöperaties en de ondersteuning van werkzoekenden met als doel hun (zelf)tewerkstelling te verduurzamen. Hierbij wordt gemikt op een sterke samenwerking met lokale en provinciale overheden in Kwazulu Natal, die is vormgegeven in een uitgebreid afsprakenkader.

De koppeling van de toewijzing van bepaalde budgetten aan scholen voor voedselvoorziening (één warme maaltijd per dag per kind) aan jobs in de landbouw, is een eerste belangrijke stimulans voor duurzame lokale ontwikkeling. Meteen is het ook de eerste keer dat een bestaand (sociaal) budget wordt geactiveerd. Als scholen hun producten lokaal afnemen bij lokale initiatieven, blijft het geld immers lokaal in omloop. Op die manier kunnen mensen zelf een inkomen opbouwen. Later kunnen ook andere organisaties dezelfde stap zetten, zoals ziekenhuizen of supermarkten. Dit model leunt sterk aan bij het klaverbladdenken.

In de regio binnen Kwazulu Natal waar twee pilootprojecten worden opgezet, is zowat 60 % van de bevolking werkloos. In elk van de pilootprojecten zullen minstens 60 personen worden begeleid en tewerkgesteld.

Binnen de budgettaire ruimte zullen nieuwe initiatieven opgestart worden.

Bijlage 1: REGELGEVINGSAGENDA

Titel van het initiatief (op basis van de lijsten)	Betrokken regelgeving	Eventuele wettelijke deadline	Korte samenvatting van de beleidsdoelstellingen	Te doorlopen fases en timing	Vereenvoudiging?	Wordt een RIA opgesteld ?	Contactpersonen
Decreet Maatwerken en begeleiding op de werkvloer	<ul style="list-style-type: none"> - 14/07/1998 - Decreet inzake sociale werkplaatsen - 23/12/2005 - Decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2006 - 08/12/2000 - Decreet houdende diverse bepalingen 	Geen	De vereenvoudiging en afstemming van de tewerkstellingsmaatregelen sociale economie binnen een normaal economische context en de uitwerking van een kader begeleiding in functie van doorstroom. De bestaande regelgeving wordt vereenvoudigd en geïntegreerd in één nieuw regelgevend kader.	Principiële goedkeuring VR 2010	ja	ja	Juridische dienst + team SE, MVO en jobcreatie dep WSE
Besluit(en) van de Vlaamse Regering ter uitvoering van het decreet maatwerken	<ul style="list-style-type: none"> - 06.07.1994 Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de totale investeringssubsidie en de bouwtechnische normen voor de voorzieningen voor de sociale integratie van personen met een handicap - 19/12/1996 - Besluit van de Vlaamse Regering houdende subsidieregeling van het loon en van de sociale lasten van de werknemers in de beschutte werkplaatsen die erkend zijn door het [Vlaams Subsidieagentschap voor Werk en Sociale Economie] - 08/12/1998 - Besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van het decreet inzake sociale werkplaatsen - 08.06.1999 Besluit van de Vlaamse Regering houdende de procedureregels inzake de infrastructuur voor persoonsgebonden aangelegenheden - 17.12.1999 - Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de erkenningsvoorwaarden van de beschutte werkplaatsen - 08/09/2000 - Besluit van de Vlaamse 	Geen	idem	Definitieve goedkeuring VR 2012	ja	ja	Juridische dienst + team SE, MVO en jobcreatie dep WSE

	<p>Regering houdende een impuls- en ondersteuningsprogramma van de meerwaardeneconomie</p> <ul style="list-style-type: none"> - 15.12.2000 Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de kwaliteitszorg in de voorzieningen voor de sociale integratie van personen met een handicap - 15.07.2005- Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de erkenning en financiering van de invoegbedrijven - 17.11.2006 Besluit van de Vlaamse Regering tot aanpassing van de regelgeving met betrekking tot de integratie op de arbeidsmarkt van personen met een handicap binnen het beleidsdomein Werk en Sociale Economie - 09.05.2008 - Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de programmatie van de door het Vlaams Subsidieagentschap voor Werk en Sociale Economie erkende beschutte werkplaatsen - 21.06.1999 Ministerieel besluit tot uitvoering van het besluit van de Vlaamse regering van 8 december 1998 tot uitvoering van het decreet inzake sociale werkplaatsen 						
Decreet tot wijziging van het Decreet houdende de lokale diensteneconomie	- 22/12/2006 - Decreet houdende de lokale diensteneconomie	Geen	De optimalisering van de regelgeving lokale diensteneconomie	Principiële goedkeuring VR 2010	ja	ja	Juridische dienst + team SE, MVO en jobcreatie Dep WSE
BVR tot wijziging van het BVR houdende de Lokale diensteneconomie	<ul style="list-style-type: none"> - 05/10/2007 - Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de lokale diensteneconomie - 04/07/2008 - Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de erkenning van initiatieven huisbewaarder in de sociale huisvesting in het kader van de lokale diensteneconomie - 09/05/2008 - Besluit van de Vlaamse Regering houdende de voorwaarden voor toestemming voor en subsidiëring van lokale diensten buurtgerichte kinderopvang 	Geen	idem	Definitieve goedkeuring VR 2012	ja	ja	Juridische dienst + team SE, MVO en jobcreatie Dep WSE

	<ul style="list-style-type: none"> - 30/04/2009 - Besluit van de Vlaamse Regering houdende de voorwaarden voor de erkenning en subsidiëring als gemandateerde voorziening, coördinatiepunt en flexibele opvangpool van doelgroepwerknemers - 30/04/2009 - Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 10 juli 2001 tot regeling van de subsidiëring van de diensten voor logistieke hulp en aanvullende thuiszorg thuiszorg 						
Decreet ondersteuning van de Sociale Economie	- 08/12/2000 - Decreet houdende diverse bepalingen	Geen	De afstemming en vereenvoudiging van de verschillende ondersteuningsinstrumenten voor organisaties in de sociale economie op basis van het bestaande aanbod in andere beleidsdomeinen en de noden van de organisaties	Principiële goedkeuring VR 2010	ja	ja	Juridische dienst + team SE, MVO en jobcreatie Dep WSE
BVR tot uitvoering van het decreet houdende de ondersteuning van de Sociale Economie	<ul style="list-style-type: none"> - 08/09/2000 - Besluit van de Vlaamse Regering houdende een impuls- en ondersteuningsprogramma van de meerwaardeneconomie - 23/11/1994 - Besluit van de Vlaamse Regering tot regeling van de toekenning van een waarborg aan financiers die actief zijn in de sector van de sociale economie - 19/07/2007 - Besluit van de Vlaamse Regering houdende regeling van het Fonds ter Bevordering van de Sociale Economie in Vlaanderen 	Geen	idem	Definitieve goedkeuring VR 2012	ja	Ja	Juridische dienst + team SE, MVO en jobcreatie Dep WSE
Decreet tot wijziging van het decreet van 30.04.04 tot uniformisering van de toezichts-, sanctie- en strafbepalingen die zijn opgenomen in de regelgeving van de sociaalrechtelijke	- Decreet van 30.04.04 tot uniformisering van de toezichts-, sanctie- en strafbepalingen die zijn opgenomen in de regelgeving van de sociaalrechtelijke aangelegenheden, waarvoor de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest bevoegd zijn	geen	Optimalisering van de bevoegdheden van de Vlaamse Inspectie van het Departement Werk en Sociale Economie	-definitieve goedkeuring VR oktober 2009	neen	neen	Juridische dienst dep WSE

aangelegenheden, waarvoor de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest bevoegd zijn							
---	--	--	--	--	--	--	--

Bijlage 2: Analyse van de instroom in de werkloosheid vanuit werk en de uitstroom naar werk

Gemiddelde maandelijkse instroom van nwwz-kansengroepen vanuit werk

		1ste kwartaal 2008	2de kwartaal 2008	1ste kwartaal 2009	2de kwartaal 2009
Alloctonen	(n)	3.429	3.158	4.334	3.094
	(%)			26,4	-2,0
Kortgeschoolden	(n)	7.913	6.914	9.488	7.029
	(%)			19,9	1,7
50-plussers	(n)	1.597	1.356	1.943	1.547
	(%)			21,7	14,1
Arbeidsgehandicapten	(n)	1.189	1.080	1.259	936
	(%)			5,9	-13,3

Gemiddelde maandelijkse uitstroom van nwwz-kansengroepen naar werk

Alloctonen	(n)	3.492	3.607	2.923	3.126
	(%)			-16,3	-13,3
Kortgeschoolden	(n)	8.279	8.032	6.877	7.203
	(%)			-16,9	-10,3
50-plussers	(n)	1.491	1.390	1.331	1.276
	(%)			-10,7	-8,2
Arbeidsgehandicapten	(n)	1.366	1.413	1.033	1.116
	(%)			-24,4	-21,0
SALDO's (Uit min In)					
Alloctonen	(n)			-1411	+32
Kortgeschoolden	(n)			-2611	+174
50-plussers	(n)			-612	-271
Arbeidsgehandicapten	(n)			-226	+180

De recente ontwikkelingen (eerste twee kwartalen van 2009, in vergelijking met dezelfde kwartalen in 2008) zijn hoopgevend, althans wat betreft in- en uitstroom vanuit en naar werk.

In het 1^e kwartaal van 2009 is er, in vergelijking met 2008, voor de vier kansengroepen een toename van het aantal instromers in de werkloosheid vanuit een werksituatie en er is een lagere uitstroom naar een werksituatie, eveneens in vergelijking met 2008. Als we in- en uitstroom bekijken voor het 1^e kwartaal 2009 op zich bekijken, dan is het saldo steeds negatief (een kleinere uitstroom naar werk dan instroom vanuit werk).

Het 2^e kwartaal 2009 vertoont een wat positiever beeld. Voor alloctonen en arbeidsgehandicapten is er een geringere instroom vanuit werk dan in het vergelijkbare kwartaal 2008, voor kortgeschoolden is er wel nog groei maar veel minder dan in het eerste kwartaal en voor 50-plussers is de groei ook afgenomen. De uitstroom naar werk is echter niet in dezelfde mate 'verbeterd'. Voor de vier kansengroepen is die uitstroom nog steeds lager dan in het 2e kwartaal 2008 en het verschil met het beeld voor het eerste kwartaal is niet zo groot. Bekijken we het 2e kwartaal 2009 op zich, dan komen er al drie positieve saldo's voor (zij het kleine) en nog één negatief (voor de 50-plussers). De conclusie, voor de eerste helft van 2009, is dat instroom in de werkloosheid vanuit werk wel afneemt, maar dat de uitstroom naar werk maar traag op gang komt.

Op die manier geraakt het 'surplus' van werkzoekenden uit kansengroepen (+ 25 000 tussen juni 2008 en juni 2009) uiteraard niet opgeruimd.

Bijlage 3: Steunpunt Werk en Sociale Economie – onderzoekslijn Sociale Economie

Binnen het Vlaams Programma Strategisch Arbeidsmarktonderzoek werd in de vorige legislatuur door de minister van Werk het Steunpunt WSE opgericht. Het steunpunt is een consortium van de Katholieke Universiteit Leuven, Universiteit Antwerpen, Lessius Hogeschool Antwerpen en Vlerick Leuven Gent Management School. De diverse entiteiten binnen deze instellingen (Faculteit ETEW, Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen en HIVA aan de K.U.Leuven, de Faculteiten Sociale en Politieke Wetenschappen en Rechten aan de Universiteit Antwerpen, het Departement Handelswetenschappen aan de Lessius Hogeschool en het Competentiecentrum Mens & Organisatie aan de Vlerick Leuven Gent Management School) bezitten samen de nodige expertise, infrastructuur en competenties om het Steunpunt WSE inhoudelijk en methodologisch gestalte te geven. Deze expertise wordt verder gegarandeerd door de integratie van het bestaande Steunpunt Werkgelegenheid, Arbeid, Vorming (WAV) in het nieuwe Steunpunt WSE. Binnen het Steunpunt zijn er 6 onderzoekslijnen waaronder 1 voor Sociale Economie.

De onderzoeksgroep '**Sociale economie**' ondersteunt de opbouw van een monitoringsysteem voor de sociale economie en verricht onderzoek naar het belang van innovaties in de sociale economie, de relatie tussen reguliere en sociale economie en de juridische omkadering van de sociale economie.

Volgende projecten werden ingeschreven in de meerjarenplanning:

- (1) Ontwikkeling van een monitoringsysteem voor de sociale economie in Vlaanderen
De doelstelling is een beter zicht krijgen op de positie van de sociale economie in het geheel van de Vlaamse economie, om zo het overheidsbeleid m.b.t. sociale economie te optimaliseren en verder uit te bouwen. De opdracht is drieledig: (1) afbakening van de sector 'sociale economie'; (2) ontwikkeling van een set van indicatoren i.f.v. monitoring op project- en activiteitsniveau; en (3) verzameling van gegevens op basis van bestaande databanken, bestaande (jaar)overzichten bij koepels en federaties en een zelf te ontwikkelen survey.
- (2) Organisatie en ontwikkeling van de sociale economie
De doelstelling is een zicht krijgen op de dynamiek van de sociale economie en managementstructuren in organisaties uit de sociale economie om het overheidsbeleid bij te sturen en te optimaliseren. Dit gebeurt door een doorlichting van bestaand onderzoek over (1) het ontstaan en de dynamiek van de sociale economie; (2) strategische besluitvorming in organisaties uit de sociale economie; (3) managementcontrole en het gebruik van prestatie-meetsystemen in organisaties uit de sociale economie; en (4) participatief management in organisaties uit de sociale economie.
- (3) Effecten van de sociale economie op de tewerkstelling en loopbanen van doelgroepwerknemers
De doelstelling van dit luik is zicht krijgen op tewerkstellings- en loopbaan-effecten van de sociale economie (met aandacht voor verschillende doelgroepen van werknemers) om vervolgens het overheidsbeleid bij te sturen en te optimaliseren. Bedoeling is dat hier maximale afstemming gezocht wordt met andere onderzoeksgroepen.
Concrete onderzoeksvragen zijn:
Evoluties in vraag en aanbod op de arbeidsmarkt (onderzoekslijn 1): in welke mate biedt de sociale economie als geheel perspectieven voor diverse doelgroepen?
Kwaliteit van banen en loopbanen (onderzoekslijn 2): in welke mate moet doorstroming van de sociale inschakelingseconomie naar de reguliere economie het adagium blijven? In welke

mate en voor welke doelgroepen kan de doorstroming verhoogd worden? In welke mate en op welke wijze is het trajectdenken doorgedrongen in alle werkvormen? Het beantwoorden van dit soort vragen vergt uiteraard specifiek survey-onderzoek.

Competentiegebaseerde arbeidsmarkt (onderzoekslijn 3): hoe kan de competentieontwikkeling in sociale ondernemingen geoptimaliseerd worden? Welke competenties van doelgroepwerknemers blijven eventueel onderbenut?

Activerend arbeidsmarktbeleid (onderzoekslijn 4): wat zijn de langetermijn tewerkstellingseffecten van activeringsmaatregelen in de sociale economie?

(4) Juridische aspecten eigen aan de sociale economie

De doelstelling is een zicht krijgen op de huidige stand van zaken m.b.t. het wettelijke kader rond de sociale economie (statuten, financiële structuren, subsidiëring, etc.) en formuleren van aanbevelingen i.f.v. het optimaliseren van overheidsbeleid/wetgeving, rekening houdend met relevante buitenlandse voorbeelden.

Hiertoe zal men de verscheidenheid en complexiteit van de sociale economie vanuit het oogpunt van de werknemer en de organisatie in kaart brengen en de gevolgen daarvan voor het wettelijke kader (juridisch bestel) en het oplijsten van de belangrijkste juridische knelpunten. Het formuleren van beleidsaanbevelingen i.f.v. optimalisatie, eenvormigheid, transparantie en rechtszekerheid.

Deze opdrachten kaderen binnen een lange termijn-onderzoek worden uitgevoerd tussen 2007 en 2011.

Taak	Startdatum	Einddatum	Output	Overzicht (*)				
				2007	2008	2009	2010	2011
Ontwikkeling van een monitoringsysteem voor de sociale economie in Vlaanderen (HIVA)								
Ontwikkeling monitor + survey	01/07	12/07	Technisch rapport	6 mdn				
Eerste toepassing monitor (boordtabellen SE)	01/08	12/08	Steunpunt WSE Rapport Monitoringinstrument		12 mdn			
Organisatie en ontwikkeling van de sociale economie (UA)								
Ontstaan, geschiedenis en dynamiek van de sociale economie	01/07	06/07	Steunpunt WSE Rapport	6 mdn				
Managementstructuren in organisaties in de sociale economie	01/08	12/08	Steunpunt WSE Rapport en seminarie		12 mdn			
Financieel-overheidsbeleid en	09/10	12/10	Steunpunt WSE Rapport en eindcongres				3 mdn	

Effecten van de sociale economie op de tewerkstelling en loopbanen van doelgroepwerknemers (HIVA)							
Verkenning dimensie sociale economie in andere onderzoekslijnen Steunpunt WSE	01/09	03/09	Working paper			3 mdn	
Tewerkstellingseffecten	04/09	12/09	Steunpunt WSE Rapport			8 mdn	
Ander prioritair thema (te bepalen in overleg met stuurgroep)	01/10	12/10	Steunpunt WSE Rapport				12 mdn
Juridische aspecten eigen aan de sociale economie (UA)							
Praktijkonderzoek juridische statuten	07/07	12/07	Steunpunt WSE Rapport	6 mdn			
Harmonisatie statuten	01/09	12/09	Steunpunt WSE Rapport en seminarie			12 mdn	
Financiële structuren en subsidiëring	01/10	08/10	Steunpunt WSE Rapport				8 mdn

(*) De maanden vermeld in de tabel verwijzen naar de doorlooptijd.

Freya Van den Bossche
Vlaams minister van Energie, Wonen,
Steden en Sociale Economie
Martelaarsplein 7
1000 Brussel
02 552 61 00
Kabinet.vandenbossche@vlaanderen.be